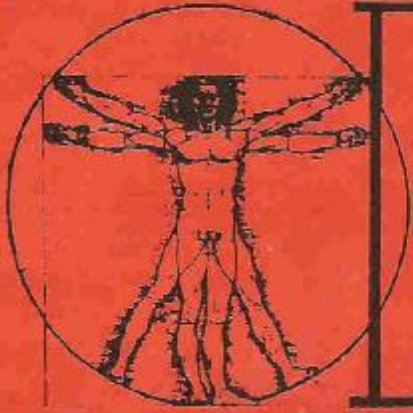

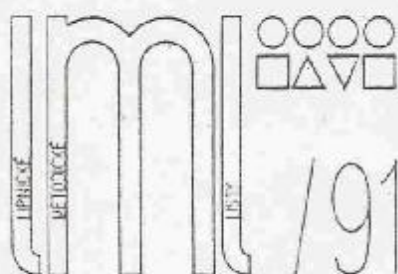
HRY, PREMIERY, TURISTIKA, SPORTY A CVIČENÍ V
PŘÍRODĚ, VÝCHOVA V PŘÍRODĚ, REKREACE, DRAMA-
TURGIE, PRÁZDNINOVÁ PEDAGOGIKA, METODIKA
PROGRAMY ROZVOJE OSOBNOSTI, VOLNÝ ČAS
ŽIVOTNÍ STYL

METODY

The illustration of the Vitruvian Man is positioned within the letter 'D' of the word 'METODY'. The figure is shown in the classic pose, with arms and legs extended to touch the boundaries of the circle and square.

L I S T Y 0/91
ročník I.

PRÁZDNINOVÁ
ŠKOLA
LIPNICE

Prázdňinová škola
Lipnice, 1291
Proposed OUTWARD BOUND
centre Czechoslovakia

LIPNICKÉ METODICKÉ LISTY

Vydává Prázdňinová škola Lipnice, metodické a školící centrum pro výchovu v přírodě pro své členy, absolventy, příznivce a další zájemce, ve spolupráci s DDM Brno - Lužánky.

Odpovědný redaktor:

Ota Holc

Spolupracovníci redakce:

Radim Dynka
Martin Šobotka
Dan Tok
Petr Vojna
Riša Sklenář

grafická úprava:
Romana Letová
Bob Stránský

obálka:
Bob Stránský

Foto:

Radek Bajgar (3x)
Ivo Gil (4x)
Petr Karlach (1x)
Jan Šilpoch (2x)

Náklad: 800 ks

Cena: 10,- Kčs

Registrační značka: 62/90 MÚ hl.m.Praha

Toto číslo mělo uzávěrku:

1. května 1991

Adresa redakce: Senovážné nám. 24,
110 00 Praha 1. Tel. 02-221041/384

Objednávky adresujte na: PŠ-p.o.box
280, Jindřišská 14, 111 21 Praha 1

DŮM DĚTÍ A MLÁDEŽE

658 12 BRNO, Lužánky 50 tel.: (05) 74 75 55

Jakobychom se po listopadu 89 ocitali v jiném světě: pokoušíme se opřít o listy známých míst historie, hledáme správný směr často zcela neznámých cest budoucnosti a zatím neumíme příliš brát na sebe rizika ze klíčové rozhodnutí na životních rozcestích dneška...

Jako na cesty míříme do Království Přírody a na život v ní, stejně tak i na cesty životem musí člověk být - chce-li v něm obstát - připraven a vybaven. A není účinnějšího prostředku, než žít v těsném kontaktu s krásnou, drsnou, romantickou přírodou. Zvláště, podaří-li se nám zde setkat s novými myšlenkami, novými lidmi, a především - se sebou samým. Pokud zde můžeme prověřovat sebe sama, své tělo i svého ducha s překážkami a výzvami Přírody - a také s bariérami, které nosíme v sobě. Pokud zde můžeme objevovat nebo rozvíjet nové dimenze života a tak i svého vlastního Já: Tvořivost. Schopnost komunikovat a kooperovat. Cít k člověku, k přírodě. Cít pro krásno. Štěstí. Fantazii i racionální myšlení. Myšlenky antické Kalokagathie se zde potkávají s pedagogickými představami Komenakého a míří k renesanci způsobu žití člověka na přelomu druhého a třetího tisíciletí.

Kdo zažil, pochopí. Kdo nikoli, není vše ztraceno! A tomu, kdo zažil a rozhodl se nabízet zážitky dalším, jsou určeny tyto Lipnické metodické listy Prázdňinové školy. Budou nabízet (věříme, že 4x do roka) metodické, pedagogické a programové "know-how" s visáčkou "Made in PŠ" - ale jsou otevřeny také zkušenostem dalších pedagogů volného času, zejména pedagogů "prázdňinových", kteří nechají nahlédnout do své kuchyně a dílny pro vícedenní projekty, určené zejména pro věk dospívající a dospělé.

Toto nové číslo nabízí malou retrospektivu: do článků, publikovaných v minulých letech. Tři z nich jsou záměrně věnované kategoriím, které PŠ věnovala nemalou pozornost, až o ní Miloš Zapletal nedávno napsal: "...a přece jsem nenašel nikde tak dokonale zpracovaný výchovný program pro mladé lidi, kteří stojí na prahu dospělosti, jako ten, který v posledních letech vytvořila lipnická Prázdňinová škola..."

Mosaika textů s veřejných i doposud nepublikovaných se snaží představit "Prázdňinovku" let minulých a její dnešní podobu, tvář, filosofii a program. Věříme, že časy, kdy se jí dostávalo téměř pravidelné s příchodem času podzimního mimořádné pozornosti a odměny právě za její program, filosofii a prázdňinové snažení v podobě zpočtybnování její existence z důvodů ideologických, jsou ty tam.

Prázdňinové škole šlo a stále jde především o člověka a život v celém jeho mnohazměrném bohatství. Míří - v oblasti pedagogiky - k výchově, která by se dala nazvat "globální" (global education); hledá způsoby (metody, programy, celé projekty), přispívající rozvoji osobnosti člověka. A nezapomíná na skutečnost, že především vlastní zážitek je tím nejúčinnějším prostředkem: a že by v každém případě mělo jít o báječné prázdňiny (báječnou dovolenou), nabízející radost, osvětu těla i ducha.

Byla by ráda - a redakce "LML" také - kdyby tyto listy doletěly ke všem, kteří jdou životem s podobnou filosofií a se stejným nebo podobným posláním.

Brno, 8. května '91

O B S A H

- 3 Škola nejen pro čas prázdnin (O.Holec)
- 5 Typologie kursů PŠ (A.Rosický)
- 6 Historie lipnického střediska (A.Gintel, J.Sedlák)
- 8 Kouzlo hry (V.Pečinka, M.Bauer)
- 9 Drazí přátelé! (D.May)
- 10 Outward Bound
- 11 Czech Colleagues
- 12 Jak se pluje do neznáma (I.Příbylová)
- 13 PŠ hledá spolupracovníky!
- 14 PŠ nabízí svoje služby!
- 15 Metodické listy - nabídka
- 16 Kategorie 15 (J.Kochtová)
- 18 Hledání receptu pro středoškoláky (O.Holec)
- 20 Sen (J.Křížek)
- 21 Dránujeme pohyb (A.Gintel)
- 22 Vybrané lahůdky z lipnického menu (V.Pečinka, M.Bauer)
- 24 Wessex Academy
- 26 Statut Prázdňinové školy Lipnice

ŠKOLA NEJEN PRO ČAS

Trináct let existence má za sebou pedagogická instituce hledající po celé toto období neúnavné cesty a cestičky mifičící k řešení otázek souvisejících s využíváním volného času mládeže. Činnost této neobvyklé školy, zvané Prázdninová, vychází především z aktivního a smysluplného využití volného času. Navrací pojmu "rekreace" původní význam - ve smyslu obnovení nejen fyzických, ale především tvořivých sil a schopností člověka. Namísto odpočinku pasivního nabízí intenzivní, cílevědomě zaměřenou činnost, podporuje aktivitu a přináší osvězení ducha i těla.

Prázdninová škola, jejímiž kursy a akcemi (v délce od sedmi do sedmnácti dnů, pořádaných nejen v různých koutech Československa, ale i v zahraničí) prošlo za 13 ročníků kolem trí tisíc účastníků, ve věku od čtrnácti do přibližně pětatřiceti let, položila základy prázdninové pedagogiky pro věkovou kategorii od čtrnácti let výše. Jejimi čtyřmi základními kameny jsou promyšlená programová dramaturgie, nabízející cvičení a sporty v přírodě, programy rozvoje sociálních dovedností, turistiky, hry, vzdělávací a osvětové programy, uměleckou tvořivost aj.;

PRÁZDNIN

2- prázdninový pedagog : tvořivý, zapálený (a zapalující), odpovědný; osobnost s pedagogickým taktem, základní psychologickou výbavou, širokým rozhledem a organizátorskými schopnostmi; 3- kvalitní prostředí, které můžeme charakterizovat jako "pedagogické". To je takové, jehož ekologické a sociální charakteristiky podporují a umocňují výchovné usilování;

4- fungující organizace a řízení kursu. Metody, formy a jednotlivé programy používané Prázdninovou školou (na řadu z nich má copyright anebo nesou visáčku "made in PŠ") byly popsány jak v odbornější zaměřené literatuře (např. Teorie a praxe tělesné výchovy, Metodické listy pro pobyt v přírodě), tak v časopise Mladý svět. Souhrnné jsou obsaženy v úspěšné publikaci Prázdniny se šlehačkou, vydané v roce 1985 v nakladatelství Mladá fronta.

FOTO : Radek BAJGAR

Prázdninová škola se snaží přispívat k růstu kvality akcí pořádaných v prázdninovém čase a vůbec v čase volném. Nabízí proto všem zájemcům z řad neprofesionálních pedagogů (vedoucím turistických kroužků, instruktorům hnutí Brontosaurus a Strom života, tělovýchovným cvičitelům, vedoucím dětských táborů), ale také profesionálním pedagogům, to je všem, kteří se podílejí na projektech zaměřených na aktivní rekreaci a výchovu ve volném čase své služby v oblasti programové, metodické a pedagogické. Spolupracuje i s institucemi a organizacemi profesionálními - např. PF a FF MU Brno, FTVS Praha a dalšími.

Prázdninová škola spolupracuje také s obdobnými institucemi v zahraničí, a to zejména s těmi, které se programově zabývají výchovou v přírodě (outdoor education). Velmi nadějně se rysují zejména kontakty s mezinárodní organizací Outward Bound. Prázdninová škola v ní má statut pozorovatele a pracuje na projektu otevření prvního centra této organizace v Československu. Kontakty jsou dále navázány např. i s americkou National Outdoor Leadership School, s několika sověetskými partnery, atd.

Od svého založení v roce 1977 pracovala Prázdninová škola v rámci SSM, avšak i přes své působení pod hlavičkou bývalé jediné organizace mládeže se nemá za co stydět. Její cíle (výchovné a rekreativní) ani prostředky používané v uplynulém období nebude nutné po listopadové revoluci měnit. A pokud ano, pak jediné z důvodů hledání nových cest, nových programových metod.

Prázdninová škola stojí dnes na startovní čáře s ostatními nově vznikajícími, popřípadě obnovenými organizacemi dětí a mládeže. Je zaregistrována na federální úrovni, jako samostatné, zájmové a dobrovolné sdružení občanů.

Filozofie její činnosti vychází z předpokladu, že volný čas - a zejména pak čas prázdnin a dovolených - je prostor v němž je ukryt veliký výchovný potenciál. A že tento prostor může sloužit nejen aktivní rekreaci, ale také kultivaci člověka a jeho životního stylu tak, aby odpovídal potřebě bližícího se třetího tisíciletí. Jde jí o růst osobnosti člověka, o "životní prostředí v nás", o ekologii lidské duše a lidské mysli, neboli o humánní dimenzi ekologické problematiky.

Pokouší se mapovat bílá místa v životě lidí, vede je ke tvořivému uchopení vlastních životů, pomáhá nalézat životní program odpovídající potřebám bližícího se třetího tisíciletí. Nabízí poznání sebe sama, svých možností, schopností a jejich mezí. Snaží se probudit touhu po vědění, potřebu sebezdokonalování, sebevýchovy. Kursy Prázdninové školy jsou - a jistě tomu tak bude i během tohoto léta - zrcadlem nastavovaným člověku a na něm potom záleží, jaký bude užitek této reflexe.

OTA HOLEC, březen 1991

FOTO : Petr KARLACH

Když je člověk mladý a něco podniká má jednu obrovskou výhodu : dřív nikdy nic neudělal, lidé ho neznají a tak nikdo nemůže říkat, že je horší než byl. A proto mladý člověk může klidně sahát do pytle věcí a nápadů, který si vlastně celý život plnil - až do té chvíle, kdy se rozhodl něco udělat. A když člověk sahá do toho pomyslného zásobníku nápadů, vytahuje přehrále věcí, které může užítkovat. Když však dělá druhou věc, a sahá do téhož pytle, tak už tam ty použité nápady nejsou. Proto si musí ten duševní pytel neustále doplňovat...

JAN WERICH

Měli bychom být schopni dát víc - sobě, svým bližním, přátelům, společnosti. O to vlastně v životě jde. A nevadí, že se budeme zajímat o víc věcí najednou. Ať se na to díváte jak chcete, rozmanitost zájmů přináší na konec v té jedné věci něco mimořádného.

Dr. JAROMÍR WOLF

Varianta kurzů Prázdňinové školy je prakticky neomezená. Výsledný dojem je dán souhrnem mnoha okolností, především instruktorským týmem a jeho osobnostmi. Nezanedbatelnou úlohu zahrnují svou aktivitou i sami účastníci. Vliv má i počasí, náhodně působí nepřítel (dané události (např. vážnější dráž) apod. A přesto lze dnes, po deseti letech působení, vytýpat několik základních typů kurzů; liší se od sebe především posláním a souhrnem základních cílů. Podřadí je se jím - do jisté míry - skladba programu, prostředí i složení týmu...

Za klasické kurzy lze považovat třináctidenní pobyty v lipnickém středisku, určené kolektivům homogenním věkovou a sociální strukturou. Tyto kurzy vytvářely vlastně základ "Prázdňinovy", kostru dramaturgie, většinu nejzákladnějších programů, daly spontánně vzniknout "Prázdňinové pedagogice", na nich jsme vyrostli. Zprvu byly snahou po krásných aktivních prázdninách. Jejich dění bylo charakterizováno jako "intenzivní rekreační režim". Záhy jsme ovšem rozpoznali mimořádné možnosti výchovného působení, které se stalo prioritním cílem, ne zcela dokonale postihovaným jako "výchova v přírodě".

Z celé plejády jsou nejvýraznější dva dlouhé cykly: Prázdňiny, určené studentům středních škol a Projekty pro vysokoškolské. Obě sledují období adolescence, období lidského zrání, resp. první roky dospělosti, tedy období, která je (ještě) značnou měrou formativní pro osobnost účastníků. Středoškoláci vytvářeli kolektiv, na kterém program vznikl, kde jsme získávali zkušenosti pro případný přenos dál (např. pro "středoškolácké tábory"). Vysokoškolské kurzy modifikovaly program pro mentálně vyspělejší účastníky, ze kterých se rodilo a rodí mnoho organizátorů nejrozsáhlejších akcí (letní tábory Brontosaurus, pestré a přímo inspirované hnutí na vysokých školách). Celostátní tendence po postžení kategorie 14 až 16 let odpovídá tříletý cyklus kurzů kategorie 15. Ukazuje se, že podobné akce pro tuto věkovou kategorii jsou realizovatelné a přínosné, ovšem přináší řadu problémů, od vyspělosti (jak fyzické, tak především mentální) absolventů až po nevyjasněné právní aspekty. Opačná tendence nás pak přivedla k realizaci Seniorprojektů, určených všem ve věku od devatenácti výše. Kurzy byly velmi oblíbené a přinesly řadu poznatků, vhodných pro cestovní kalendáře (viz. Duňavý program ČKJ, realizovaný s přispěním instruktorů PSi, pro mnohé instituce, zabývající se volným časem.

Osobitě místo pak zaujímají Juniorprojekty, určené žákům odborných učilišť. Tato sociální vrstva mládeže byla sice přístupná Prázdňinám, ale učil se na nich účastníci minimálně. Protože tvoří rozhodující část adolescentů a proti středoškolákům studentům mají mnohá specifika, jsou kurzy věnovány specificky, jím a současně společenské tendence ukazují, že tento směr je správný. Popravdě řečeno nu zůstává trochu dluh v současně pozornosti, kterou kurzům věnujeme. Přesto jsme to se úspěšně podílet na akcích pro užší pořádaných mimo PS a kontakty s učni i dosahované výsledky - přes mnohá odlišnosti - jsou nily překvapení.

Kombinované kurzy mají z větší části obdobné poslání i složení účastníků. Spojují ovšem pobyt v lipnickém středisku s pobytem mimo něj, nejčastěji na horách. První záměry sledovaly možnosti uvádění "lipnických programů" a odborné dramaturgie mimo kouzelné a dobře vybavené středisko, nazývané někdy (neoprávněně) skleník (Projekt 81). Bohatě zkušenosti a kapacitní problémy lipnického střediska vedly k následování a rozšíření kombinovaných kurzů. Jejich program postupně získával svébytný charakter (např. oživení skanzenu na Veselém kopci). Kolem tohoto typu kurzů vznikla řada problémů a nezdůvodněných otázek. Respektují ani tak v záležitosti pořadí pobytů ve středisku a mimo něj (např. "hory" nebo "Lipnice?"), ale v materiálním zajištění, organizačních záležitostech aj. Některé náměty pro nejbližší budoucnost - kurs zaměřený na etnografii - kurs soustředěný na geologii a mineralogii Jizerských hor aj. - dávají tušit nové možnosti i význam těchto kurzů. Ukazuje se, že oproti kurzům klasickým podporují některé nové aktivity a lépe naplňují některé výchovné cíle, především v oblasti vůle, vytrvalosti a houževnatosti.

Získané poznatky a zkušenosti jsou instruktory a spolupracovníky PS předávány při nejrozsáhlejších příležitostech a různými formami. Přímě v sezóně probíhají ve středisku dva typy kurzů - Semináře a Metodicky zaměřené kurzy. Obě se snaží podat základní přehled o programu a to aktivní účastí v něm a navíc poskytují metodické materiály, výklad nejvýraznějších principů výchovy v přírodě, organizačních návodů apod. Semináře jsou určeny zkušeným stávajícím organizátorům a vedoucím akcí. V posledních dvou letech jsou určeny jednak vedoucím letních táborů Brontosaurus a Stronu života, jednak vedoucím letních táborů pro děti. Obě semináře se setkávají s mimořádným ohlasem účastníků, kteří si sami vymohl "druhou část" (první před sezónou trvá pět dnů). Druhá část je obvykle realizována po sezóně, představuje nejen další metodické vzdělávání, ale i diskusi praktických zkušeností z aplikace poznatků v letní sezóně.

Metodicky zaměřené kurzy mají blíže ke kurzům klasickým (i délkou trvání) a snaží se ovlivnit a vzdělat lidi, kteří mají k problematice blízko, ale zatím nemají dostatek zkušeností. Tyto kurzy jsou teprve v počátcích a v letošním roce jsou určeny dvěma kategoriím - organizátorům Radima a studentům pedagogických fakult (Schellen).

Konečně je třeba zmínit progresivní trend - kurzy orientované zájmově. V programu preferují některé aktivity a účastníkům poskytují možnost získání vědomostí či dovedností v určité oblasti. Zatím jsou realizovány dva z těchto kurzů - Bottega, zaměřená na uměleckou tvořivost a angažovanost a Interas, soustředující se na problematiku řízení a především vedení lidí. Stejně jako semináře a metodicky zaměřené kurzy, otvírají se všem sociálním skupinám a věkové složení limitují jen spodní hranici. Obě kurzy se ukazují jako rovněž a v mnohém přispívají dalšímu rozšíření kvality a nabídky. Na rozdíl od podobně zaměřených kurzů pořádaných mimo Prázdňinovou školu se neomezují pouze na oblast zájmu, ale nabízejí komplexní program, do kterého jsou preferované zájmové aktivity nenasílně včleněny. Nabízejí tedy "průměrné prázdniny", hluboké zážitky a vše. Jako kurzy klasické (i kombinované) poskytují nám pak veškeré přednosti Prázdňinové pedagogiky k zaujetí účastníků, ke vzbuzení důvěry a aktivity a tak umožňují velmi dobré výsledky v preferovaných oblastech (vlastně nebyvalou měrou naplňují moderní "aktivizační výukové metody").

Pro úplnost je třeba se zmínit ještě o dvou záležitostech: tou první jsou akce, pořádané Prázdňinovou školou mimo středisko, aplikující výchovu v přírodě a sledující některé další praktické cíle (např. zajištění střediska pro kombinované kurzy). Nejsou pro činnost PS typické, ale nabízejí možnost další činnosti. Druhou záležitostí je Dobrodružná výchova, která sleduje zvláštní trend "outward Bound", podobný snahám PS a výrazně preferující pobyt v divoké přírodě. Letos se uskutečnil první kurs v SSŠ (okolí Bajkalu). Konečně pak je možno uvést ještě konkurs, tedy kurs, vytvářený na objednávku pro organizaci, která o něj projevila zájem a garantuje kurs organizace.

Na půdě Prázdňinové školy jsou čas od času vedeny diskuse o tom, které kurzy jsou lepší, které jsou překonané. Domnívám se, že takto kladené otázky jsou neopodstatněné. Namísto nich si musíme věnovat toho, co realizace kurzů přináší, a to nejen Prázdňinové škole a našemu uspokojení, ale především veřejnosti a dalšímu rozvoji výchovy v přírodě. A z toho hlediska má každý z uvedených typů své specifika, přednosti a své opodstatnění.

ANTONÍN ROSTICKÝ, 1988

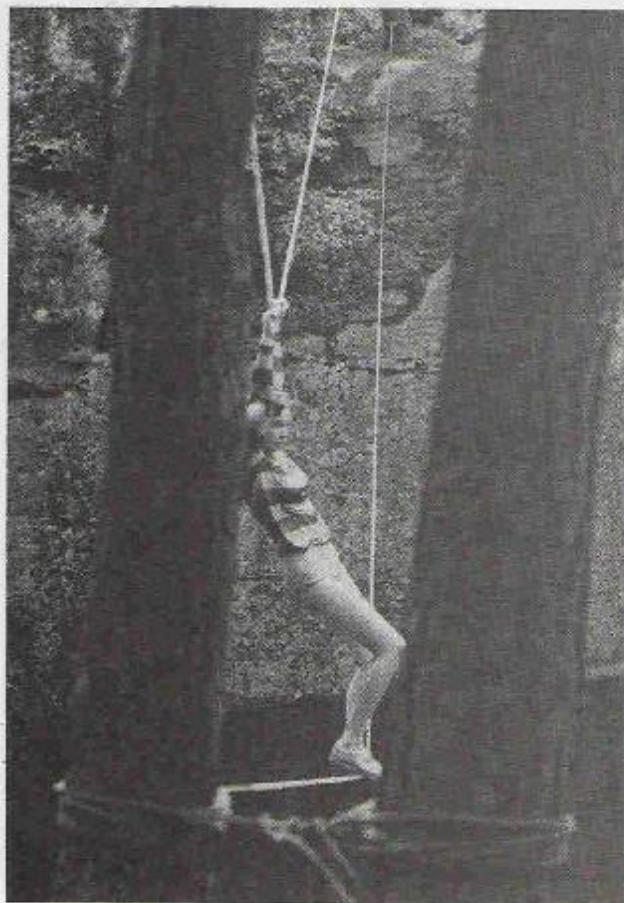

FOTO: Jan ŠILPOCH

HISTORIE LIPNICKÉHO ➔

Objekt Prázdninové školy se nachází na území, kterému se odnepaměti říkalo Hřebeně. Ještě donedávna se doslova "za ploten" těžila a zpracovávala proslulá lipnická žula a zatopený lom byl v zajetí neprůchodných hustníků a obrovských kamenných závalů. Avšak od roku 1967 se zde krajina začala výrazně měnit a na břehu jezera vyrůstala svým způsobem neobyčejná a po architektonické stránce pozoruhodná stavba. Místo pro ni vybral již na sklonku roku 1965 Antonín Hnil, tehdejší tajemník ÚV ČSM, spolu s Antonínem Mendlem, rodákem z nedalekých Kejžlic. Architektonické řešení navrhl akad. arch. Jaroslav Vaculík ve spolupráci s Antonínem Svobodou. Rolí investora převzal ÚV ČSM, protože naléhavě potřeboval nové prostory pro přípravu budoucích organizátorů moderních forem pobytu v přírodě, náhradou za dosluhující objekt Tábornické školy ČSM na Sluneční pasece u Pelhřimova.

V roce 1967 bylo připraveno staveniště a o rok později se rozběhla samotná stavba za výdatné pomoci místních řemeslníků vedených stavitelem Rouhalem. Stavební program zahrnoval výstavbu centrálního objektu, kde se počítalo s umístěním kuchyně, klubovny s krbem, misností pro instruktory a ostatní personál, skladu a jídelny. Dále předpokládal, že bude vybudováno jednoduché hygienické zařízení a k dispozici budou ubytovací prostory asi pro 50 osob.

Stavba byla dokončena v roce 1970 nákladem 664 tisíc Kčs a to včetně vnitřního vybavení a stanové základny, která po mnoho let sloužila pro ubytování frekventantů kursů. Pravidelný sezónní provoz byl zahájen 30. června 1970. Později získal areál ještě další dva objekty: umývárnu, saunu, nové skladovací prostory (projektant J. Krejčí). Dodatečně byl

FOTO : Ivo GIL

KOUZLO HRY

Pro Prázdninovou školu je typická HRA. Mnoho lidí nechápe proč, jaké fluidum v sobě hra skrývá, proč si mohou hrát i starší a dospělí. Poprosili jsme tři psychology, instruktory PŠ, aby na pár řádcích vystihli kouzlo hry. Dýchne i na Vás? Ti tři PhDr. jsou Allan Gintel, Jan Holeyšovský a Petr Dlouhý.

* Hra je zdrojem neopakovatelné radosti. Uplatňují se v ní všechny složky duševního života: rozum, city, fantazie. Myšlení se tu mísí s obrazivostí a reálnými fakty, takže často vznikají překrásné modelové skutečnosti, originály, z nichž nelze dělat kopie.

Hra rozvíjí princip volby. Tím, že při ní můžeme volit a rozhodovat, rozvíjí se naše lidská osobnost. Ve hře si můžeme zopakovat všechno ztracené, zapomenuté, právě tak prožít to, co teprve může přijít. Hrajeme nejrozmanitější role, sníme nejbarevnější sny, hra přináší radost z absolutního vítězství i smutek z absolutní porážky.

Během hraní se vzrušujeme "pro nic za nic", nacvičujeme něco, co jsme si již osvojili a přesto hry hrajeme naplno a rádi. Bývá to proto, že kromě napětí, pocitů radosti, vědomí "jiného bytí", svobody jednání a rozhodování, nabízejí nepřeborné množství příležitosti k projevení individuality a současně nás pevně poutají ke kolektivu. V tom tkví tajemství jejich věčné přitažlivosti.

A.G.

OBJEKTU

vybudován vodovod (předtím se voda dopravovala na vozíku ve speciálních nádobách z nedaleké studánky) a místo stanů byly postaveny dřevěné chatky. Majitelem objektu se stal ÚV SSM.

Zpočátku se ve středu stridali účastníci nejednotnějších akcí bývalého SSM: tabornických a lesních sportovních škol, Gymnasionů a doškolovacích kursů. Od roku 1978 využívá objekt téměř výhradně Prázdňinová škola.

Objekt je obdivuhodným příkladem organického přístupu k architektuře. Organické pojetí stavby je nejvíce patrné v dispozičním řešení budovy. Jeho principem je postupné narůstání prostorů kolem významového centra.

Z pohledu celku můžeme odlišit tři prostorové kruhy: budovu s jejími prostorami, oplocený areál a bezprostřední okolní krajinu. Hranice mezi nimi jsou záměrně potlačovány. Cílem je navození sounáležitosti s okolní přírodou. Významovým centrem celku i samotného objektu je klubovna, v jejímž středu je důmyslně koncipovaný krb. Jeho komin, výrazný vertikální prvek, pak určuje skutečný střed místa. Zajímavé a velmi působivé je spojení kominového tělesa se světlikem, který způsobem ne nepodobným postupům používaným v barokní architektuře vytváří svou iluminací atmosféru důležitosti a významu krbu a tím i celé místnosti. S trochou nadsázky můžeme říci, že dům je postaven kolem tohoto symbolu ovládnuté přírody a svými dalšími prostory se spirálovitě odvíjí od tohoto středu.

* V čem spočívá kouzlo hry? Chcete po mně nemožné, moji milí. Zachytit do čepice závan jižního větru, popsat ptáka v letu, sestavit chemickou rovnici vůně milované ženy. Kdepak! Co mají společného čtyřlété děcko budující hrad z písku, vždy znova a znova, jak jej vlny splachují do moře, nervózní bonviván středních let, sledující kouřem zanícenými očima kuličku v ruletě, koketní dívka, svádějící na ples už dvanáctého slušného mladého muže, vždy v rozhodující chvíli a se zvonivým smíchem se vytrativší, a účastník "Prázdňinovky", pachtící se po sálajícím asfaltu s těžkou neforemnou rozpálenou traktorovou pneumatikou už deváty kilometr? Praníc. A co teprve kotě honící po koberci kuličky z papíru? Nebo prskající na svůj stín?

A přece žádný z nich nemusí, ale chce, každý prožívá radost z napětí a uvolnění. A všechno je to jenom jako. Kdyby totiž bonviván musel vyhrát milion, aby se vykoupil z dluhů a unikl vězení, kdyby dívka musela sehnat otce pro své ke světu se klubající dítě, pak by se kouzlo vytratilo a hra by přestala být hrou. Tady je ta hranice mezi zábavnou hrou a nudnou dřinou, banální skutečností a kouzelným světem dobrodružství. Hru je třeba hrát s hlavou v oblacích, ale přitom doopravdy. Velice doopravdy.

J.H.

FOTO : Ivo GIL

Oblý tvar klubovny svým půdorysem vytváří pocit útulnosti, přehlednosti a pro návštěvníky i sounáležitosti. Doplnkem jsou prostory jídelny, servisní prostory a místnosti instruktorů. Umístění objektu do krajinné situace se snaží též z jejich hlavních kvalit. Panoramatické okno, orientované na jezero, přímo vybízí k pozorování okolní přírody. Výraznou dispoziční zvláštností je, že jeho jednotlivé prostory nejsou propojeny. Komunikačním polem je tu příroda, do které musí uživatelé vykročit, kdykoli chtějí přejít z jedné místnosti do druhé. Přírodní rámec se zde stává součástí objektu a naopak. Budova nekončí obvodovými zdmi, ale má kolem sebe území, které je její nezbytnou funkcí součástí.

Areál je vlastně souborem záměrně a nahodile vzniklých míst svěbytného

charakteru. Všechny objekty se snaží splynout se svým přírodním prostředím, ať již nepravidelným dynamickým tvaroslovím, místy vzdáleně připomínajícími formy vsudypřítomných skal, volbou přírodních materiálů nebo neutrální barevností, odpovídající koloritu skalnaté krajiny. Čas zde umožňuje neustálé zhodnocování a zrání do nové významové i formové hlubší podoby. Areál je tak místem stále nedotvořeným a tím pádem živým.

ALLAN GINTEL, JAN SEDLÁK, 1987

FOTO : Ivo GIL

* Motto: "Hrajeme si a víme, že si hrajeme, tedy jsme něčím víc než jen rozumnými bytostmi, neboť hra je nerozumná."
(J. HUIZINGA - Homo ludens)

VII poklon pro Johana Huizingu:

- I. HRA je něco mezi prací a odpočinkem, radostí a starostí (a snad i mezi rozumem a nerozumem)
- II. HRA je stejně sociální jako láska, je stejně nerozumná a stejně opojná (je v nás a my v ní, je námi a my ji...)
- III. HRA je výrazem svobody, která si uvědomuje sama sebe a krátce setrvává v prožitku nezávazného jiskření (ta, která nejiskří, je na prodej...)
- IV. HRA je hrozenou rukavicí výdobytkům pohodlnosti všeho druhu (v pohodlí se hře příliš nedaří, ze hry se stávají jen hrátky a hříčky...)
- V. HRA je neviditelná ve svém záměru a nespoutaná ve svém provedení (je nápadem, který je počátkem cesty ke svému protikladu)
- VI. HRA je hodnotou sama o sobě, tedy: ne vyhrát, ale SI vyhrát je třeba (neboť je královskou cestou na odvrácenou stranu našeho každodenního Já...)
- VII. HRA je silou slabých a slabostí silných, (je i mladím starců a stárím malých dětí...)

Ludenální krédo:

HRA je nám průvodcem, všude kam jdeme,
a já citím: HRAJI SI, TEDY JSEM.

P.D.

sostavili: VÍTA PEČÍNKA a MICHAL BAUER,
1988

Draží přátele !

Všem, kteří pracujete
ve výchově v přírodě,
nejefektivnějším ná-
stroji výchovy!

DRAŽÍ PŘÁTELE !

Pobyt na Lipnici byl pro mne znovu velkým pozitivem a zajímavým zážitkem. Po několika obsažných diskusích o budoucnosti Lipnice, Vaší osobní budoucnosti a budoucnosti Československé výchovy, myslím, že bych Vám měl povědět něco o představách a myšlenkách, které mne napadly v průběhu pobytu na Lipnici a na cestě domů.

Pokusím se o to z pozice pozorovatele, který sice nežije v Československu, ale je přece jen trochu zainteresovaný do této periody proměn, protože se naučil trochu rozumět Vaším problémům a možnostem.

To, co mě skutečně fascinuje, je atmosféra mezi Vámi všemi. Měl jsem možnost vidět nemálo center pro výchovu v přírodě po celém světě, sám jsem pracoval v této sféře ve Východní Africe, zúčastnil se kursů Outward Bound v Honkongu a Kanadě a tak jsem začal porovnávat Vašeho ducha s tím, co jsem viděl - zejména v Německu. Zaznamenal jsem rozdíly, a tak se samozřejmě ptám po příčinách. Pravděpodobně je zde jedna základní odlišnost: byli jste omezovali ve Vašich možnostech cestovat do zahraničí.

Jedinou cestou ke kompenzaci bylo vybudování silné komunity uvnitř Vaší země a tak udělat to nejlepší, co se v dané situaci dalo. Výsledek: velmi silný cit mezi Vámi všemi. Zatímco západní země většinou velmi brzy po 2. světové válce nastoupily na cestu ke společnosti založené a orientované na peníze a konzum, Vy jste uspěli při zachování si vlastní mysli, komunity a otevřeného přátelství. Doposud zde nebylo mnoho příležitosti a možnosti vycestovat, nebylo ani mnoho cest, jak se "odpoutat" od nesobeckého života - žít a pracovat například pro druhé, pro děti a pro mládež.

Před dvaceti lety, možná i dříve, jsme byli ve stejné situaci! Existovala velká motivace pro mladé pedagogy pracovat v oblasti výchovy v přírodě. Mladé ženy a muži se nestarali o to, kolik času stráví s mládeží na kurzech, nebylo důvodů proč nepracovat do pozdního večera, a nezajímali se o plat, který dostanou. Pamatuji si na časy, kdy jsem pracoval jako příležitostný instruktor Outward Bound při svém studiu na univerzitě. Měl jsem jen kapesné a byl jsem rád, že můžeme odjet daleko na

palubě námořní lodi a nebo vystoupit do hor za lyžováním nebo za lezením. Platem za tuto "práci" byly krásné zážitky s dobrymi přáteli a zajímaví studenti-účastníci.

Situace, a to nejen v Německu, se úplně změnila. Pro mladé lidi, kteří si hledají příležitostnou práci v Outward Bound, je první otázkou výše platu a pracovní čas. Samozřejmě, porovnávají tyto podmínky s možnostmi mimo Outward Bound. Je také jasné, že v průmyslu vydělají více a nemusí pracovat mnoho hodin denně (pracují-li v podniku). Tato situace je příčinou jednoho problému, platného pro celou oblast výchovy v přírodě: večerní program! Neexistuje prakticky žádný! Je to také důvod pro účastníky našich kursů, aby na tento stav upozorňovali! Je ale těžké mít dobrý večerní program, když k tomu nemáte instruktory ochotné pracovat dlouho do noci!

Máme svobodu a demokracii už mnoho let, ale v průběhu tohoto času se ztratilo mnohé v oblasti duchovní. Mladí instruktoři berou práci více jako "džob", ne jako skutečné povolání! Práce ve výchově ale potřebuje velkého ducha, který se nestará o pracovní dobu: nejde jen o výcvik lidí, ale o jejich výchovu. Znamená to věst je na těžké cestě z dětství mezi dospělými.

Je tu ještě druhá věc, kterou chci připomenout. Ohromný úspěch Lipnice a Prázdninové školy je založený - mohli to posoudit - na specifické osobnostní struktuře: všichni máte vysokoskolské zá-
zemi. Skutečnou garancí úspěchu je široký okruh různých profesí inženýrů, lékařů, ekonomů, právníků, učitelů, psychologů v PŠ. Co chci říci: toto spektrum různých profesionálních zázemí v kombinaci s Vaším pozitivním lánatismem a entusiasmem jsou klíčem k úspěchu. Možná nejste skutečnými specialisty ve výchově v přírodě - ale motivace dát ze sebe to nejlepší umožňuje právě to. Práce je "jen" částí Vašeho soukromého života a není negativně ovlivňována, protože dokážete "utvářet" kursy a nejste nuceni pořádat je kvůli penězům na živobytí. Toto byly dostatečné důvody pro Outward Bound v Austrálii, aby stanovily limit vykonávání stále instruktorské práce na maximálně 7 roků. V průměru trvá práce v O.B. Austrálii dva roky. Znamená to, že instruktoři si zachovávají motivaci a velkého ducha, než se opět vrátí do civilního života, kde začínou osobní a profesionální dráhu.

(dokončení na str. 25)

OUTWARD BOUND

OUTWARD BOUND®
because there's
more to life
than reading
about it.

You may already have heard or read about the Outward Bound Trust. If you have been on a course yourself, or know someone else who has, you will probably agree that an OUTWARD BOUND programme is much more than an action packed adventure holiday on which you learn outdoor skills. The fundamental aim of the OUTWARD BOUND experience is to provide the environment and resources to explore those areas of personal potential which are normally left untapped. Now, more than ever before, The Outward Bound Trust has an essential role to play in education with the onset of the National Curriculum, the extension of TVEI and developments in the CPVE, the value of personal development in education is being increasingly recognised.

„To je něco obrovského, ještě nikdy jsem něco takového ani u nás, ani v Evropě, ani nikde jinde ve světě nezazil. Ta atmosféra na Václavském náměstí, obrovská disciplína a přitom nadšení, dokonalá organizace a přitom spontánnost. To by mělo vidět a zažít naši frekventanti a vůbec všichni mladí lidé u nás. Tedy, v Československu, žijí normální lidé nezkažení luxusem“, nadšeně mi vykládal na konci listopadu Jürgen Geilich u coca-coly v restauraci Nové scény tenkrát ještě nehravého Národního divadla. Jeho slova mě potáhla. Kolikrát jste už v životě slyšeli, že je u nás něco lepšího než v západním Německu, že nám Němci něco zavdí? Jenže já jsem se ho nepříliš ptal na naše problémy. Jürgen Geilicha, zástupce vedoucího školy Outward Boundu v Berchtesgaden, jsem se přišel ptát na to, co je to Outward Bound?

„Ale já vám na to odpovídám. Outward Bound je vystoupení ze starých stereotypů a všedních okolností. Outward Bound pomáhá bazilovým hledat vnitřní sílu, samostatným radost ze spolupráce s ostatními, lidem, kteří stále říkají „nemim, nemohu, neumím“, dává sílu říkat „budu, protože chci“...“

Pokývají a uvádějí si, že asi slyším jakousi filozofii Outward Boundu. Jenže já v podstatě ani nevím, o co jde, kdy celá záležitost vznikla. Naštěstí mohu poslouchat cccccccově spolupostupníky, občas jim zasáhnout do debaty, rušit otázkami. Zástupci Prázdninové školy ing. Bauer a ing. Hronová, doc. dr. Neuman, CSc., z pražské Fakulty tělesné výchovy a sportu, překladatelka a outwardboundová specialista MUDr. Kabátová z Brna debatují s ředitelem dr. Mayem a jeho zástupcem z Berchtesgaden o možnostech další spolupráce při pořádání kursů a já si občas některého z nich „půjčuji“. Doc. Neuman — Outward Bound je původně námořnický výraz. Byla tak označována loď, která je přichystána k vyplutí z přístavu na takovou trasu, z které už vyplývá určitá riziko. V dnešním přeneseném slova smyslu to znamená, že člověk, který se zúčastní kursu takto pojmenovaného — teď cituji příručku — je při pravování na aktivní a uvědomělé jednání, na cestu životem. Odko by se říci, že se ochlupuje...

Dr. Kabátová — Původně, když za 2. světové války vznikl první kurs pod tímto jménem ve Velké Británii, byl v něm také připravování během jednoho měsíce mladí námořníci obchodního loďstva na úspěšné přežití při potopení lodí německými ponorkami. Prvními organizátory byli německý pedagog, emigrant Kurt Hahn a anglický rejdář Lawrence Holt.

Doc. Neuman — Po válce se samozřejmě orientace změnila, v civilních podmínkách byly do kursů zařazovány další činnosti — horské túry, lyžování, veslování, táboření, orientace, první pomoc a záchrana zraněného. Ale abych tak řekl „natvrdo“ — horské túry není výšlap na Sněžku, táboření není opékání vuřtů. Později také tzv. iniciativní hry. Vznikaly různé školy Outward Boundu, z Velké Británie se rozšířily do USA, NSR i mnoha jiných zemí civilizovaného světa.

Zástupci Prázdninové školy právě liči, jak s ing. Gregorem před několika lety vytvořili instruktoři a aktivisté zájmovou skupinu, která chce pod názvem Dobrodružná výchova v přírodě pořádát kursy ve stylu Outward Boundu, kolegové z NSR je inspirovali, my pokračujeme v besedě...

Říkal jste, do civilizovaných zemí. To znamená i do Československa? Neodpovím přímo, spíše budu vyprávět. Ani to však dlouho pořádku pro studenty kursy turistiky a sportu v přírodě. Nechtěli jsme vyučovat jen sporty a závodivé činnosti, ale využít i velká výchovná síla kolektivu, přírody, sounáležitosti. Ve Stráži nad Nežárkou, kam každoročně jezdíme, ale hlavně při přípravě kursů jsme pořád hledali, jak na to. Jak vybrat cvičení, hry, jak využívat sociální kontakty. Inspirovali jsme se moorcraitem, skautstvem, Sokolem, Makarenkovým výchovným systémem. A jednou jsem objevil, že ve světě existuje Outward Bound...

Kdy asi? V sedmdesátých letech. Byl jsem rád, že je víc takových bláznů. Sháněl jsem informace, kontakty, psal o prospekty, brožurky, popularizoval. A také trochu hrál klíčovanou, protože Outward Bound byl přece populární hlavně na Západě. Ale i bez toho bylo nutné všechno přizpůsobit našim podmínkám.

Dr. Kabátová — Docent Neuman je právě také jedním ze spolupracovníků Prázdninové školy. Já jsem ji absolvovala. A tolik mě to chytlo, že jsem se proháčkvala i na školu v Berchtesgaden.

U nás jsou tedy organizovány kursy jako součást výuky na FTVS nebo pro zájemce v prázdninové škole. Jak je to u sousedů v NSR?

J. Geilich — Jsou koncipovány pro mládež, ale také pro dospělé nebo třeba pro manažery. Ale u vás mají lidé zájem, hlásí se sami. U nás je spíše přihlašují školy, firmy, zaměstnavatelé.

Jak vypadá normální kurs? Běžný kurs je čtrnáctidenní. Vyberme si třeba letní. Nejdříve se všichni seznámí a pak se přesunou do nedalekých Alp. Během tří dnů se učí základům horolezectví, bivakování, pobytu v horách. Pak je jeden den věnován sjezdu na velkých nafukovacích člunech. To je snad nejcharakterističtější fáze. Zde se nejvíce projevují kontakty ve skupině, snaha o zvládnutí situace. Čtyři dny stráví frekventanti v kajakcentru, kde jsou na programu hlavně vodácké sporty a také tábornictví. Naprosto všechno si zajišťují sami, instruktor je jen na případné průběhové situaci. Skupina nesmí mít pocit vedení, manipulování.

A co pedagogické funkce? Skupina se sama rozhodne, jakou sociální aktivitu s pedagogickým podtextem si vybere. Mohou jít pomáhat přírodě, do zdravotnictví, různým sociálním skupinám. Výchovné určité působí i složení skupin. Chceme, aby bylo různorodé, a jsme také rádi, když můžeme zařazovat cizince nebo emigranty.

Kolik takový kurs stojí? Naklady na účastníka jsou prakticky stejné, ale my přesto účtujeme diferencované. Mladým kolem 475 marek za 14 dní, dospělým 800 marek. Nejvíce samozřejmě platí manažeré, TI, nebo spíše jejich firmy, na to mají. Přesto jsou všechny tři školy Outward Boundu v NSR dost slušně dotovány ministerstvem kultury...

Pan Geilich nám v úvodu řekl, že u nás žijí lidé nezkažení luxusem, kousek za hranicemi naopak lidé zpozdilí, bez pocitu sounáležitosti. Vy jste, pane docente, pak během naší besedy říkal, že hnutí Outward Bound bylo třeba přizpůsobit našim podmínkám. Mají tyto dva výroky nějakou souvislost? — obracím se na závěr na docenta Neumana.

Myslím, že mají. Jürgen tedy zažije výjimečnou situaci. Ale dlouho jsme přece tak soudržní ani spontánní nebyli. Ani to však není zásadní rozdíl. Myslím si, že my se od nich můžeme učit výchově individualit, oni zase od nás troše té kolektivity a možná i soudržnosti. Chystám se na další cestu po světových outwardboundových školách. Mimochodem je jich kolem čtyřiceti. A věřím, že se mi právě tyhle dvě zásady podaří dát dohromady, skloubit, a podle toho pak organizovat u nás další kursy. Dalším důvodem mé cesty je pokus o napojení se na celosvětové hnutí Outward Boundu. Abychom byli i v tomto ohledu civilizováni.

(přetištěno z časopisu
Ahoj na sobotu,
č. 5/1990)

FOTO : Radek BAUGAR

Outward Bound

International
Newsletter

Issue 7
October 1989

CZECH COLLEAGUES

This summer the tables were turned on two OB staff members who experienced an 18 day outdoor course in Czechoslovakia from the students' point of view.

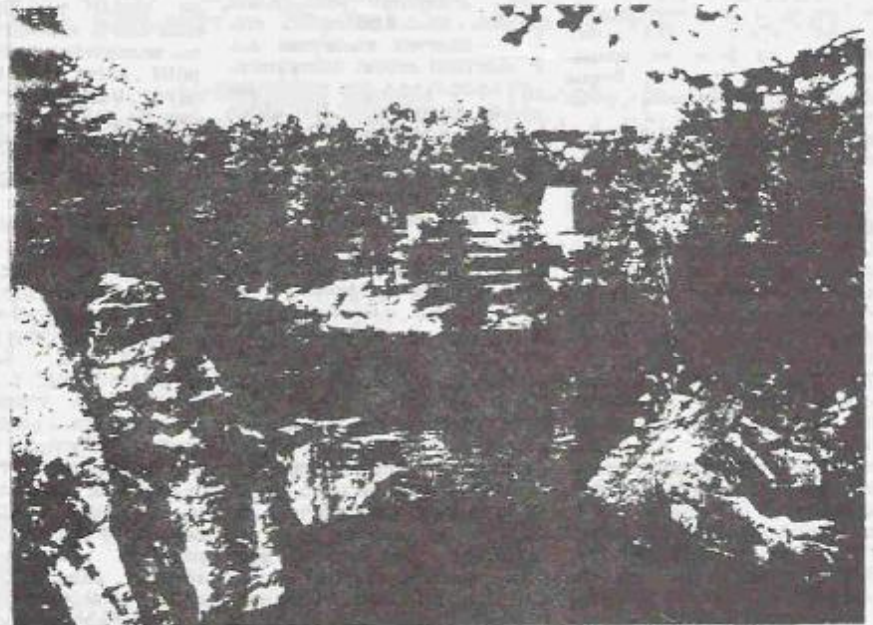
Liz Cole from the International Secretariat and Claire Greenwood, a senior member of staff at Rhowniar (Wales), were the guests of the Vacation School on "Interproject '89".

As well as both Czechs and Slovaks the international course included participants from the USSR, East Germany, the USA and the UK.

The Vacation School, operating under the umbrella of the official Socialist Union of Youth, has been providing personal development courses for young people, for over ten years.

While its overall aims have much in common with those of the OUTWARD BOUND organisation, there are also variations and it is obviously at a different stage of development.

The Vacation School, which includes cultural elements in many of its

The Lipnice centre of Prazdninova Skola - the Vacation School.

Photo: Zdenek Thoma

courses, relies on an enthusiastic and dedicated volunteer staff to run its seasonal courses.

Claire and Liz greatly appreciated this opportunity, formed many close friendships and managed - just - to

survive the physically demanding course!

They hope that instructors Jan, Petr and Zuzana gained as much from their experiences at OB centres in the UK.

O VÝCHOVĚ MLÁDEŽE POANGLICKU S ELISABETHOU COLEOVOU U NÁS

Jak se pluje do neznáma

Anglický výraz outward bound mají hlavně námořníci – označuje se jím plavba na dalekou neznámou cestu z domova. Existuje však ještě hnutí Outward Bound, a o jeho cílech jsem si povídala s Elisabeth Coleovou, Angličankou, která má v tomto hnutí na starosti mezinárodní styky a letos v létě strávila tři týdny v Prázdňinové škole.

■ Jak vzniklo hnutí Outward Bound?

Založil je v roce 1941 němec, bývalý uprchlík, vědec Kurt Hahn. Když srovnával reakce trosčnicků z torpédovaných lodí, zjistil, že mladí, fyzicky vyspělí lidé často nepřežili, a stačí omšeli námořnické ano. Život jim nezachránily svaly, ale vůle, chuť do života. Hnutí pak vzniklo jako reakce na speciální potřeby společnosti. Postupně se měnila společnost i cíle a dnes, téměř po padesáti letech, už nejde o přežití v extrémních podmínkách, ale o sebeuvědomění a sebepoznání, o osobní vývoj člověka a jeho přípravu na život ve společnosti. Značku Outward Bound užíváme jako krásnou metaforu.

■ A jak konkrétně pracujete ve Velké Británii?

Máme pět stálých středisek, 250 zaměstnanců a pracujeme celoročně s výjimkou vánočního a velikonočního týdne. Nabízíme týdenní a třítydenní kurzy 10–12letým skupinkám, věkově rozděleným, kromě toho připravujeme podle zvláštních požadavků řadu speciálních kurzů třeba pro postiženou mládež, zaměstnance podniků, ženy a tak dále. Ročně máme zhruba 12 tisíc účastníků. I když je na programu horolezení, táboření, jachting, turistika, naučíme lidi, jak se např. stát horolezci. Všechny aktivity jsou jen prostředkem výchovy. Dostáváme lidi do nových situací, které je provokují a nutí reagovat, takže o sobě například zjistí, jak jednají

ve zvláštních situacích, v cizím prostředí, jaký vztah přitom mají k dalším lidem. O všem pak společně diskutujeme a snažíme se najít paralelu k jejich vlastnímu, běžnému životu.

■ Máte nějaké zvláštní přístupy k různým věkovým skupinám?

Ano. U 14–15letých se v programu i debatách zaměřujeme na zábavu a zkušenosti s rozhodováním, u 16–18letých na to, jak vycházet s lidmi ve skupině, jak vyvinout sebevědomí, schopnost rozhodování, naučit se dosáhnout cíle. U 18–24letých sledujeme další rozvíjení osobní charakteristiky, pomáháme jim zjistit, jak mohou ovlivnit další lidi užitím osobních dovedností. A ti starší, nad 25 let, mohou na našich kurzech znovu zhodnotit osobní cíle a priority a zažít osvěžující kontrast od běžného koloběhu života.

■ Mají to mladí ve Velké Británii těžké a uplácené v životě?

Studenti univerzit většinou vědí, čeho chtějí dosáhnout, ale máme problémy s mladými lidmi, kteří vycházejí školu v 16 letech a nemají žádnou kvalifikaci. Dosud byl velký problém s nezaměstnaností, statistiky říkají, že se to zlepšilo, že je to dané demograficky, že do 4–5 let bude víc míst než absolventů. Stát vytvořil speciální organizace, které pomáhají mladým lidem rozvinout schopnosti potřebné k získání zaměstnání. Také naše kurzy

mají v tomto směru velkou praxi.

■ Jak to?

Myslím si, že jsme schopni celkem přesně vidět, jací lidé jsou, jak se chovají, zvlášť v cizím prostředí. Tři týdny jsou dost krátká doba na to, aby člověk v nezvyklých podmínkách předstíral něco jiného. Na konci kursu píšeme o každém zprávu, debatujeme, bereme připomínky všech instruktorů i lidí okolo, takže pak máme velice vyvážený pohled a všechno osobní a zkrášluje jde stranou. Když mladý člověk v 16–17 letech ukáže zprávu z kursu Outward Bound svému perspektivnímu zaměstnavateli, má to svou váhu. Na druhou stranu zase řada zaměstnavatelů umožní mladým lidem na náš kurs jít, zaplatí jim školné. Když chce člověk věnovat energii svému zaměstnání, potřebuje rozvíjet kurzy, ne a když už někdo dá peníze mladým lidem na jejich rozvoj, nenechá se odejít. Je to všestranně výhodné.

■ Jaké máte kontakty se světem?

Hnutí Outward Bound dnes pracuje v osmnácti zemích světa, všude ale vycíbí z místních podmínek, tradice, kultury. V Malajsií pořádají expedice do džungle a na feky, v Austrálii využívají poušť, v Kanadě jezdí za polární kruh, v Africe jsou další extrémy. Přitom ale filozofie zůstává pořád stejná a hnutí je přístupné mladým lidem bez ohledu na rasu, sociální postavení, zaměstnání, politiku, národnost. Zjistili jsme, že naše kurzy napříklád v Malajsií pomohou překonat drogovou závislost, nebo, což je speciálně náš severoirský problém, další dohromady protestanty a katolíky. Jsme na sebe v jednotě.

vých zemích navzájem napojení počítačem a vyměňujeme si informace, protože nemá cenu vynalézat kole. Hodně očekáváme od roku 1992 a Evropského společenství. Zajímavé je nabídka spolupráce od evropského mládežnického parlamentu. Ten už se letos dvakrát sešel a pro podzimní setkání budeme na první dva dny vymýšlet program. Je tu dvanáct různých zemí, kultur, zvyků, a pokud mají lidé udělat něco společného, musí se rychle seznámit. A to my dovedeme.

■ Počítáte taky se socialistickými směry?

Vím, že někdo z NSR je v kontaktu s Maďary, my z Británie jsme se spíše nevědomě seznámili s lidmi z Univerzity Karlovy a teď s Prázdňinovou školou.

Tři lidi z Československa jsou letos k nám na kurs, je s tím ale spousta hodně důležitých a finančních překážek. Viděla jsem na Lipnici závěr předchozích kursů a zažila interprojekt a myslím si, že máme hodně společného. Přesto, že Prázdňinová škola je mladší, nedělá celoročně a instruktoři jsou dobrovolníci, takže předpokládám má zkušenosti, máme řadu podobných myšlenek. Je to o problémech, který jsem viděla, jsou velké skupiny – dvacet a víc lidí – se kterými tu pracujete. Tím se odobírá možnost diskuse. A hodně mě zaujaly kulturní pořady v kursech Prázdňinové školy. Tímto způsobem bychom mohli naše kurzy rozšířit. Potvrdilo se mi – a potěšilo mě to – že v různých zemích světa jsou velmi podobné typy lidí, tedy ti, kteří se starají o ostatní a pomáhají jim. Jsem ráda, že jsem měla příležitost sem přijet a poznat vše na vlastní kůži.

IRENA PŘIBYLOVÁ

(přetištěno z přílohy deníku Mladá fronta ze dne 11. 11. 1989)

Prázdňinová škola Lipnice se stala k poslednímu březnu roku 1990 občanským sdružením, a členství, otevřeným všem zájemcům podle svého statutu /viz. str. 26/. Členství má několik podob: kromě základního typu instruktorů, organizátorů a spolupracovníků, kteří se podílejí nejen na přípravě kursů, ale i na celoročním chodu a činnosti PS-L /tzv. 1. liga/ má v současné době Prázdňinová škola přes 60 dalších instruktorů a cvičitelů s potřebnou kvalifikací /2. liga/ a téměř 300 "volných" členů v lize třetí. Základní informace o obou členských kategoriích přináší sousední dvoustrana. Pokud i Ty, vážený čtenáři, máš zájem o spolupráci s PS-L a o členství v ní, stačí málo – vyplnit jednu nebo druhou stranu evidenčního listu a odeslat jej na pražský p.o. box!

Tři upozornění: metodické materiály, uvedené v nabídce pro "3L", jsou samozřejmě součástí služeb PS i pro "2L". Dále: přístupy mezi všemi třemi "ligami" jsou možné, a to oběma směry. A nakonec: členství v PS-L stvrzuje zájemce zaplacením ročního registračního poplatku /pro rok 91 jde o částku Kčs 30 pro 2L a Kčs 50,- pro 3L/ nejpozději do 3 týdnů po odeslání první záhlavy, prostřednictvím příložené poštovní poukázky.

/LNL, duben 1991/

2L

Byl jsem na Lipnici mnohokrát. Pokaždé mě překvapila... Vstoupíš, zprvu jsi udiven, pak stržen a infikován. Nezapomenu...

Petr Hora

LIPNICKÁ PRAZDNINOVÁ ŠKOLA

metodické, školící a experimentální centrum pro pobyt a výchovu v přírodě, s třináctiletou historií, s centrem činnosti uprostřed Českomoravské vysočiny, hledá spolupracovníky! Především

- instruktory, cvičitele a vůbec dobrovolné /ale i profesionální/ pedagogy s příslušnou kvalifikací pro sporty a cvičení v přírodě, pobyt v přírodě a turistiku /zejména: vysokohorské turisty, horolezce, skialpinisty, lyžaře, vodáky/. Zájem je především o mladší ročníky /studenty !/ a dále o všechny, kteří preferují tvořivost, profesionalitu a kvalitu !
- také: manažery, organizátory, psychology a sociology i další odborníky se vztahem k přírodě !
- v každém případě: vítána je znalost světových jazyků, zejména: A, N, R !

Využití jak při činnosti v ČSSR, tak i při akcích "dobrodružného semestru", mířících do zahraničí ! Možnost spolupracovat jako řádní i jako externí členové Instruktorského sboru Prázdňinové školy ! PŠ nabízí: možnost účasti na akcích a seminářích PŠ; metodické, programové a pedagogické zkušenosti aj.

Máš-li zájem, vyplň přiloženou evidenční kartu /případně přilož stručné odborné curriculum vitae, ve vztahu k pobytu a výchově v přírodě, vč. praxe v zájmových, společenských i profesionálních organizacích/. Přilož též obálku se zpáteční adresou a korunovou známku a vše zašli na adresu:

Prázdňinová škola
p.o. box 280
Jindřišská 14
111 21 PRAHA 1

na obálku uveď
"COO-PŠ"

90/91

2L

PRAZDNINOVÁ ŠKOLA LIPNICE : EVIDENČNÍ KARTA

jméno, příjmení, akademický titul.....narození.....
bydliště telefon.....
pedagogická kvalifikace - druh, rok, organizace - neprofesionální/profesionální
.....
členství ve společenských organizacích
profese zaměstnavatel.....telefon.....
škola stud.obor, ročník

datum:

podpis:

3L

... Bylo by výborné, kdyby takových projektů bylo víc... je třeba produkovat osobnosti inspirované a tvořivé a Prázdninová škola na Lipnici tak činí.

MUDr. Miroslav Holub, CSc.

PRÁZDNINOVÁ ŠKOLA LIPNICE

nabízí svoje služby ! Komu ? Pedagogům volného času ! Především: tělovýchovným instruktorům a cvičitelům; vedoucím oddílů dětských organizací a turistických odborů; vedoucím zimních i letních táborů a akcí, zaměřených na aktivní rekreaci: instruktorům a organizátorům organizací Brontosaurus a Strom života - ale také profesionálním pedagogům volného času a mimoškolní výchovy a vzdělávání.

Máš-li zájem o:

- pravidelný odběr lipnických metodických listů /4x do roka, předplatné cca 50.- Kčs/
- výměnu zkušeností z dramaturgie prázdninových projektů, metodiky práce instruktora, her /Lipnický fond her/, pedagogiky volného času, akcí "dobrodružné výchovy v přírodě", činnosti zahraničních organizací
- informace o programu Prázdninové školy /s možností účasti na metodických seminářích/

vyplň evidenční kartu, přilož obálku se zpáteční adresou a korunkovou známku a odešli na adresu:

Prázdninová škola
p.o.box 280
Jindřišská 14
111 21 PRAHA 1

na obálku uveď
"COO-PŠ"

/O co jde Prázdninové škole především ? O lidskou dimenzi dnes tolik diskutované ekologické problematiky: o ekologii lidské mysli, lidské duše. Jde jí o rozvoj, kultivaci osobnosti člověka, o kvalitu jeho života. O způsob, jakým obýváme tuto Zemi.../

90/91

3L

PRÁZDNINOVÁ ŠKOLA LIPNICE : EVIDENČNÍ KARTA

jméno, příjmení, akademický titul narození.....
bydliště telefon.....
pedagogická kvalifikace - druh,rok,organizace - neprofesionální/profesionální
.....
členství ve společenských organizacích
profese zaměstnavatel.....telefon.....
škola stud.obor, ročník

datum:

podpis:

Metodické listy pro pobyt v přírodě a turistiku (poslední pro tělovýchovnou činnost) vydávaly nepravidelně v letech sedmdesátých a osmdesátých oddělení tělovýchovy zaniklého SSM. Na jejich obsahu se od roku 1980 měla možnost podílet několikrát i lipnická Prázdninová škola. Protože i dnes se mezi pamětníky najdou taci, kteří by je rádi vlastnili ve své knihovničce (dokonce se objevily žádosti o kopie kompletní edice, sestávající z více než 40 čísel), rozhodla se redakce LML vybrat ty ze článků z jedenácti čísel ML let osmdesátých, které mohou být i dnes využívány pro účel, pro který byly určeny. Dva z nich jsou zařazeny do tohoto número čísla, základní údaje o dalších přináší následující nabídka. V případě zájmu o kopii některého z nich stačí vyplnit objednávací lístek a po odeslání jej odeslat na adresu brněnské redakce. Kopie obdržíte v dohledné době se složenkou (cena: 1.10 Kčs za 1 stránku A4 + poštovné). V případě, že by o některý ze článků byl mimořádný zájem, zařadí jej redakce do připravovaných čísel LML.

Martin SOBOTKA, Romana LATOVÁ

1. ZIMNÍ SPORTOVNÍ ŠKOLY : Jarmila Doležalová : 1/1986 : 2 strany
(Inspirativní článek pro začínající organizátory zimních škol)
2. PROČ BYCHOM SE NEPOTILI aneb Lipnice, hory a středoškolaři : Martin Klusáček : 1/1986 : 3 s.
(Zkušenosti z kombinovaného kursu PS hory - Lipnice)
3. PRÁVIDLA HER : různí autoři : 1/1987 : 13 stran + 1/1988 : 2 strany
(Kingo, Lakros, Oddíjená dvojice, Malá kopaná, Koule, Krokot, Šimbal, Passtbal,...)
4. PŘEVÁDĚNÍ NA SPOLUČNÉHO JIMNOVATELE : Allan Gintel : 2/1981 : 3 strany
(Obecné shrnutí poznatků o prázdninovém kursu)
5. TŘI ROKY PRÁZDNINOVÉ ŠKOLY PRO VYSOKOŠKOLÁKY : Jiří Gregor : 2/1981 : 5 stran
(Zkušenosti z prvních kursů PS, určených studentům vysokých škol)
6. LIPNICKÝ SLATÝ POND HER : Lída Karlachová, Milena Holcová : 6 čísel ML : 53 stran
(Seštero pokračování ukázek her a dílny instruktorů PS, doplněné o metodické rady a návody)
7. ČTYŘKÉRAT MINI : kolektiv autorů : 1/1981 : 5 stran
(Miniskoly cyklistiky, orientačního běhu, softbalu a základů horolezeckých technik)
8. ZKUŠENOSTI STŘEDNÍCH CEST : Antonín Rosický : 2/1982 : 3 strany
9. POSELSKOST Z LESA : Jaroslav Foglar : 2/1981 : 2 strany
10. MODERNÍ SPOLEČENSKÉ HRY S PSYCHOLOGICKOU TÉMATIKOU : Eduard Bakalář : 1/1986 : 6 stran
11. CYKLISTIKA (není jenom dřina, ale také požitek a neopakovatelný zážitek)
Břetislav Vodák : 1/1986 : 11 stran
12. JAK ZŘÍDIT JEDNODUCHOU POSILOVNU : Ivan Mach : 1/1987 : 5 stran
13. STŘEDNÍK V TĚLESNÉ VÝCHOVĚ : Eva Blahušová : 1/1988 : 4 strany
(Charakteristika středu, možnosti uplatnění, výběr některých základních cviků)
14. NĚKOLIK NÁMĚTŮ PRO AKCE RODIČŮ S PŘEDŠKOLNÍMI DĚTMI : Lída Malinová : 1/1988 : 2 strany
15. VÝŽIVA V REKREAČNÍ TĚLESNÉ VÝCHOVĚ A SPORTU MLÁDEŽE : Josef Kvapilík : 1/1986 : 3 strany
16. MODERNIZACE VÝSTROJE A VÝZbroJE V TURISTICE : Jiří Trnka : 1/1983 : 5 stran
17. SOCIODRAMA : Allan Gintel : 1/1980 + 2/1981 : 2 strany
(Charakteristika a pravidla hry; praktické poznámky k jejímu uvádění a doplňky k pravidlům)
18. HLEDÁNÍ RECEPTU NA STŘEDOŠKOLSKÉ PRÁZDNINY : Ota Holec, Allan Gintel : 1/1980 : 4 strany
(Zkušenosti z prvních kursů PS určených středoškolským - příprava kursu, program, pedagogika)
19. BANKA KULTURNÍCH PROGRAMŮ : Ota Holec, Věra Pavlík : 1/1982 : 4 strany
(Základní údaje o většině pořadů, uvedených na prvních třech ročnících PS; poslouží jako zdroj inspirace)
20. BOCE PROJEKT : Petr Bodlák, Lída Blahosťová : 1/1982 : 3 strany
(Modelový projekt středoškolského tábora, vypracovaný na základě zkušeností PS s touto věkovou kategorií)
21. PRÁZDNINOVÁ PEDAGOGIKA : Allan Gintel : 2/1982, 1+2/1983 : 6 stran
(Dramaturgie; kontaktní způsoby; skupinové dění; osobnost)
22. MINISKOLA ORIENTAČNÍHO BĚHU : Jiří Brtník, Petr Doubalík : 1/1983 : 3 strany
(Základní informace pro uvádění miniskoly OB; obsahová náplň tří lekci, návody, inspirace)
23. SOFTBAL : Lída Karlachová, Václav Haviřík : 1 + 2/1983 : 5 + 3 strany
(Zkrácená verze pravidel, verze 1976; softbal a jak se na to nejrychleji naučit)
24. MINISKOLA SPORTOVNÍ MASAŽE A AUTOMASAŽE : Jitka Jilemnická : 1/1985 : 6 stran

Z výše uvedeně nabídky objednávat kopie následujících článků (zakroužkujte) :

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24		

Jméno adresa

datum a podpis □□□ □□

KATEGORIE: PATNÁCT

JAK TO VŠECHNO ZAČALO

V roce 1978 se ve středisku na Lipnici poprvé uskutečnil kurs určený výhradně středoškolákům. Tendy – a stejně i v dalších letech, kdy se ověřovaly projekty pobytových akcí pro učně, pro žáky jedné školy, kombinované kursy Lipnice–hory a rodil se projekt středoškolského tábora – byl dolní věkovou hranicí věk 17, později 16 let.

Na střední školy však začali vstupovat již čtrnáctiletí žáci,

a věku 16 let dosahovali v podstatě v polovině svého pobytu na střední škole. Proto jsme nemohli v Prázdninové škole „přeskočit“ jejich první středoškolské prázdniny. Je však možné nabídnout lipnický intenzivní rekreační režim i patnáctiletým? Vždyť přece mezi fyzickou a psychickou vyspělostí žáka–prváka a druháka je velký rozdíl! Jak s nimi jednat? Co zvládnou, v čem je třeba jiného přístupu? Tyto otázky bylo nutné zodpovědět. Zrodil se projekt kursu pro nejmladší kategorii – Kategorii 15. Psal se rok 1984.

Bude o tento kurs zájem? Dokaží účastníci vytvořit kolektiv, který je nezbytným předpokladem pro úspěch akce? Jak budou reagovat na program? Otázky, nejistota, předpoklady... Snažili jsme se najít odpovědi již v přípravě – při tvorbě ideového záměru, dramaturgie a scénáře kursu.

V létě 1985 přijeli patnáctiletí na Lipnici poprvé, za rok znovu, loni do třetice. Zájem rok od roku stoupá, angažují se i rodiče, kteří hledají pro své děti kvalitní prázdninové vyžití. Vždyť na pionýrský tábor jsou již velcí, na samostatné akce příliš mladí. Za tři roky se na dvanáctidenních kurzech vystřídalo 87 účastníků z celého Československa, ze všech typů

středních škol, všichni (až na pár výjimky) po absolvování prvního ročníku. Je tedy čas vyhodnotit čtyřleté zkušenosti, čas odpovědět na otázky položené před čtyřmi lety. Dovolujeme si tedy podělit se s vámi o poznatky z prázdninové práce s touto věkovou kategorií.

POHYB? POHYB! A HODNĚ POHYBU!

Ano, hodně pohybu. Fyzická úroveň patnáctiletých je dostatečná i pro náročné hry a závody (například Kuličková 10, Finská stezka, 93 atd.). Stejně přitažlivé svým obsahem i formou vedení jsou miniskoly či minikursy sportů, jako je softbal, slaňování, základy kanoistiky, orientačního běhu, sebeobranu atd. Pro větší účastníků jsou to sporty nové, takové, jaké touží mladý člověk poznat, vyzkoušet, aby si potom mohl vybrat ten svůj. Často se učí snadněji, nemají zabraný hladovějí po zážitcích. Pozor však! Chtějí soutěžit, ukázat, že jsou dobří a lepší než ostatní. Nadchnout je pro hru či závod není obtížné, ovládneme-li umění motivace. Pravidla však musejí být jasná, stručná, přesně formulovaná. Umění taktiky příliš nerozumějí. Důležitý je výkon, a to výkon vlastní či vlastního družstva. K povzbuzování je musíte vyhecovat. Nemohli bychom se nějak ulít? Ale vždyť s námi závodí instruktoři. Nehledají nás? Vždyť ale makají stejně jako my. Není lehké být instruktorem pro patnáctileté. Chtějí, abyste byli s nimi, nejlépe přímo v akci. Musejí mít soupeře na očích, cítit naději na vítězství... a potom tu slavnostní chvíli při vyhlášení výsledků náležitě vychutnat. Ať to všichni vidí!

POŘADY, DÍLNY, FÓRA

Sedět a poslouchat? Jako ve škole? Ne. Pořady, které patnáctiletým nabídnete je musí vtáhnout. Zapůsobit na jejich city. Musejí být atraktivní, lákat svým obsahem i formou. Raději kratší, avšak o to kvalitnější, důraznější. Patnáctiletí musejí pořad prožít, pocítit radost, smutek, strach, bolest, napětí.

Dopřejme jim pocit uspokojení z vlastního díla, mnohdy neumělého, poradme, kdo je třeba, nechme je tvořit samostatně, ať necítí oporu autority, vyzkoušejí si vlastní odpovědnost. Nabídněme jim více možností, ukažme, co a jak dělat, počítejme s jejich neohrabaností a menší trpělivostí.

Nabízeli jsme jim poslechové pořady z oblasti hudební, výtvarné i literární; dílny fotografické, kulinářské, malířské, rukodělné. Vyzkoušeli si vynalézat, udělat diafon na vlastní námět, pracovat s počítačem.

POBYT V PŘÍRODĚ?

Milý instruktore, trpělivost, trpělivost.. Znovu vysvětluj, jak uchopit sekeru, i když ta práce takto trvá dvakrát déle, než kdybys ji udělal sám. Sekera a pila jsou značné neposedné předměty. Jak zacházet s ohněm věděli jen ti, kteří vyrostli v nějakém turistickém oddíle nebo se dostali mezi trampy. A to budeme spát jen tak v lese? Ano, zkušeností málo, civilizace se na nás podepsala. Že jsem zahodil papír? A kam ho mám dát? Rádi se utkáme se živly, toužíme přece po zážitcích, překonání vlastního strachu a potom teprve vychutnáme kouzlo

mi 0000
0/91

OBJEDNACÍ LÍSTEK

Odešlete na adresu:

DDM Lužánky / Pš-L
Lidická 50
650 00 Brno

FOTO : Ivo Št.

letního večera, atmosféru táborového ohně...

Tak je to. Třikrát jsme pokofili s našimi patnáctiletými Stvořidla. Sjezd na duších dravými peřejemi, kouzelná příroda, odvahy, krásné letní počasí. Pohodová vyjížďka na kole, kdy máme čas rozhlédnout se po okolí. Čistá voda z lesní studánky i cesta lesem mezi kapkami deště... zpívání... kytky na louce... třesné u silnice. Naučíme je, že je u nás krásně a že stojí za to si tu krásu udržet, zasloužit. A uděláme hodně.

JÁ, TY, MY

Kdo jsem? Co chci, co mě trápí? Jak vycházím s druhými lidmi? Co je to přátelství, láska? Otázky, které se vynořují v každém věku. V době dospívání však poprvé intenzivně, mnohdy zmateně, bolestně. Nutí je účastníci přemýšlet, světit své myšlenky papíru, anonymně jsme zveřejňovali ty nejzajímavější a zpovzdálí sledovali diskuse, které se nad nimi rodily. Pro mnohé to byla první konfrontace jejich nejvnitřnějšího já. Chtěli jsme ale také, aby mluvili. Formulovali své názory, přemýšleli společně. Jejich vyjadřování je často nepřesné. In-

struktor musí být neustále ve střehu, vedení diskusních her je náročné na jeho teorii a taktické vstupování do debat. Je velkou autoritou, málokterý účastník by si troufnul vystoupit proti němu. Řeší-li patnáctiletý konkrétní, třeba modelovou situaci, dokáže i překvapit vyspělostí svých názorů. Forma mnohdy pokulhává za obsahem, ale... Ale právě proto je oblast sociálních dovedností lidí potřebná. Učme je mluvit, diskutovat, navzájem se osvědčovat. Je škola ani doma na to, bohužel, často nepovažují čas.

MŮŽE PATNÁCTILETÝ VĚST?

Těžko. Nebo málokterý. Může organizovat nebo řídit jednotlivé drobné hry či programy, ale vždy pod vedením nebo za spolupráce někoho staršího, zkušenějšího. Vždyť patnáct – to je věk hledání, poznávání, prožívání, sbírání zkušeností, učení se, prostě doba, kdy člověk musí vsilobávat, aby později mohl a měl z čeho rozdávat. Metodickými programy neplytváme. Můžeme poradit jak na to, vzbudit v nich potřebu předávat poznatky dalším, zprostředkovávat obdobné zážitky. Prvotní však musí být potřeba zažít vše na vlastní kůži. Počkejme, až budou starší. Alespoň o roč. A potom s nimi teprve promluvíme na téma, jak pracovat s lidmi ve volném čase.

INSTRUKTOR PRO KATEGORII 15

Pro některé je instruktor prvním dospělým, který s nimi rovnocenně, partnersky jedná. Většina účastníků je zaskočena nejen vzájemným týkáním, ale i velkými nároky na jejich samostatnost, aktivitu, odpovědnost, přímé jednání apod. Dokážou to velmi ocenit.

Patnáctiletí jsou velmi kritičtí, hlavně vůči světu dospělých. Chťejí být považováni za dospělé, ale přitom jimi nechťejí být. Setkáme se i s porušováním pravidel her a závodů, počítáme s menší schopností řešit mezni situace, rozhodovat se, taktizovat. Řada činností vyžaduje nejen vhodnou motivaci, ale i jejich přesné určení a kontrolu. Nenechme se však odradit. Bezprostřední i zpětná reakce účastníků na kurs je jednoznačně kladná. Jak na program, tak na kolektiv i vedení. A to je velkou odměnou instruktora.

A ÚČASTNÍK?

„Lipnice mi pomohla ujasnit si některé pojmy – jako únava, strach, vyčerpání, námaha, kamarádství. A v tom, si myslím, je její největší přínos – alespoň pro mne.“ (Jitka)

„Přesvědčil jsem se, že člověk dosáhne o hodně víc, než si sám myslí. A zásadu mil nabíjet program bych rad přenesl do svého dalšího života.“ (Roman)

JITKA KOCHTOVÁ (ML, 1/1984)

HLEDÁNÍ RECEPTU PRO STŘEDOŠKOLÁKY

Prázdniny '80 změnily na mých zájmech hodně - například u mě vzrostl zájem o cestování, poznávání, divadlo ... /Milan/

Často se snažím zamyslet, jak jsem se zachovala, přemýšlím o chování druhých, snažím si uvědomit své chyby a odstraňovat je. Myslím, že jsem se trochu změnila - a že jsem si z Lipnice /a nejen já/ dovezla něco velkého, cenného, na celý život. /Pavla/

Lipnice mi umožnila poznat, kolik toho vlastně člověk vydrží. Uvědomil jsem si zde také, jak špatně jsem využíval volný čas, co všechno neumím a neznám a kolik je na světě věcí, které bych se chtěl naučit. /Ivoš/

Lipnice mi pomohla odhalit mé vlastní schopnosti a změnila můj pohled na svět. /Pavel/

PŠ mi pomohla opravit názory na některé věci i lidi. Byl jsem nucen více o dění na Lipnici přemýšlet. Poznal jsem nejen, jak daleko sahají mé fyzické síly, ale také, co všechno je člověk schopen vykonat v dobré partě. /Pařka/

Lipnice umí otevřít lidem oči a ukázat jim, že je fůra věcí, které se dají dělat všude, když člověk chce. Přinutí člověka zamýšlet se nad sebou samým, nad životem. Lipnice umožní člověku poznat sebe sama. /Mimčo/

O tom, že Lipnice s lidmi dovede „zahýbat“, probudit je, vyburcovat, se již několik let ví. Individuální vklad každému účastníku ze strany instruktorů tkví vlastně v intenzitě výchovného působení, jehož vliv by měl být takový, aby absolventi Prázdňinové školy byli schopni „zahýbat“ i se svým okolím - ve třídě, ve škole, i jinde.

Léta diskutovanou otázkou zůstává, jaká je skutečná odezva a jak celý ten proces „přenosu“ vlastně probíhá.

Tato - i další otázky stály u zrodu myšlenky, pojmout jeden z kursů III. ročníku Prázdňinové školy netradičně z hlediska účastnického složení. 2. běh PRAZDŇIN '80 byl proto určen pouze pro studenty dvou středních škol Středočeského kraje - z gymnázia v Benešově a ze školy stejného typu v Mladé Boleslavi.

Experiment s sebou nesl určité odlišnosti oproti akcím s obvyklým obsazením. Účastníkům nabízel více možností

vyzkoušet si přípravu a jeho uvedení. Více prostoru pro ověření některých technik, potřebných při vedení druhých osob. A v neposlední řadě i rady a nápady OO a JAK dělat, nechceme-li si zkušennosti z Lipnice nechat pro sebe.

Dejme se dále po stopách názorů a postřehů účastníků tohoto experimentu a konfrontujeme je s dnešním stavem poznání. Tato konfrontace nemůže /a ani nechce/ být vyčerpávající. Je to sonda, ponořená do jedné jediné středoškolské akce - odrážející zkušenosti všech tří ročníků Prázdňinové školy. Mnohá může mít širší platnost i na jiných akcích PŠ, i za branami této lipnické školy.

Oceňuje hlavně to, jak jste pro nás dokázali navodit atmosféru. I tím, že jste se nestavěli jako: my jsme tady vedoucí - vy poslouchejte. Všechno, co se tu dělo, a hlavně způsob, kterým se to dělo, bylo pro mne nové, uchvacující. /Gina/

Co nejvíce oceňuji? Snad - tu atmosféru. Možnost, že každý může říct svůj názor, nechat si vše vysvětlit. Snahu zcela zaplnit den. Přátelství a vzájemnou pomoc nejen mezi účastníky, ale i mezi námi a instruktory. /Ingnd/

Nejvíce oceňuji partu lidí, kteří pro nás akcí udělali. Perfektní bylo, jak jste dovedli probudit ve všech kamarádkách vztahy. /Milan/

Málokdy se povede, a ještě k tomu za tak krátký čas, že se dá dohromady tak dobrá parta. /Pavla/

Byly zde fantastické vztahy mezi lidmi. /Jarka/

Nejvíce oceňuji organizaci celého tábora. Bylo to snad ideální využití veškerého volného času. Nebyla ani jediná minutka, při které by se člověk nudil. /Libor/

Velice se mi líbil přístup instruktorů k nám, účastníkům akce. Byli jste k nám kamarádští, nechovali se nadřazeně, mohli jsme se na Vás s čímkoliv obrátit. /Pavla/

Bylo to pro nás něco nového, jedinečného. Já osobně jsem se s ničím podobným nesetkala nikdy předtím. Nic z her, soutěží a programů jsme neznali. /Milena/

Co je příčinou úspěchu, ohlasu, DOPADU Lipnice? Je to snad v kouzlu tohoto místa, celého okolí? Jistě, i prostředí tu hraje svou roli, ale hlavní příčina je - v lidech. Ve znalostech, dovednostech instruktorů. V zodpovědnosti až profesionalitě, s jakou přístupují k přípravě akce i k jejímu průběhu. Především ale v těžko popsatelném umění - dorozumět se s účastníky.

Atmosféra, nálada; program, jeho jedinečnost, novost. Denní režim. Organizace. Vztahy mezi lidmi - kamarádatví, možnost výměny názorů. ZPŮSOB, KTERÝM SE VŠE DĚJE. To jsou charakteristiky, kterých si u akce samotné cení účastníci.

Myslím, že příprava některých programů nebyla dotažena do konce: chtělo se na ně víc připravit, nebo provést nějak jinak. /Milan/

Příprava programu každé akce se pohybuje v několika rovinách - a každá v sobě skrývá řadu úskalí:

Dramaturgie akce jako celku. Otázkou, kterou bude nutné odpovědět /ani ne tak pro potřeby Prázdňinové školy, ale vzhledem k uvažovanému projektu středoškolského tábora/ odpovídá pobytová akce optimálně potřebám dospívajících? A z praktické stránky projektu: je vůbec naděje uvést do života svazácké organizace tento typ akce? Anebo je třeba dát se jinou cestou? Dramaturgie jednotlivých dnů. Jaké „tempo“, jaký rytmus akce zvolit? Ukazuje se, že bude nutné - a nejen z důvodů fyziologických - tempo zmlnit. Anebo spíše: vnést do něho chvíle, kdy se překotný běh události, dojmů a lidí zastaví, kdy dopřejeme účastníkům čas na prodloužení. Neboť téměř dva týdny, to je dlouhý čas. /Téměř dvojnásobek oproti prvním ročníkům PŠ/

Výběr jednotlivých programů. Problém zde tkví v nasměrování programů na účastníky z hlediska jejich vyspělosti - fyzické /u her, pohybových aktivit/, ale především mentální /sféra kultury a umění/. Nemáme možnost seznámit se s ní předem. Musíme proto mít neustále na paměti, že obzory vědění, momentálních potřeb, schopnosti přijímat určité hodnoty mohou být /a jsou/ u dospívajících dosti vzdálené /16letý hoch, 19letá dívka/. Značné rozdíly jsou i v citovém světě. Bude třeba si říci: co je základem, jež bychom měli ve sféře kultury a umění účastníkům nabídnout v každém případě, a co by mělo tvořit jakousi nadstavbu, s možností výběru ze strany účastníků. Neměly by scházet hudba, tanec, zpěv, poezie, próza, malířství, fotografie, cestování ... Závěrem: je nutné sledovat reakce účastníků na program - a měli bychom být schopni pružně reagovat na jejich skutečnou úroveň.

Příprava jednotlivých programů. Zde je to jednoznačné - nemělo by tomu být nikdy jinak: všechny programy - včetně náhradních, a premiérové dvojnásob - musí být co nejpečlivěji nachystány již před akcí, abychom se mohli plně věnovat atmosféře, komunikaci s účastníky a soustředit se na problémy a otázky, které s sebou přítomnost „náctníků“ na akci vždy přináší.

Zdalo se mi, že mělo být trochu víc odpočinku, protože někteří účastníci byli potom unavení a nesoustředili se plně na program. Jana: Mhmhm.

Jestliže někdo bylo moc? Všeho, ale to snad bylo dobře, protože ten neustálý shon a práce nutí snad každého, kdo přijede domů, něco podnikat a ne jen sedět a stále jen vzpomínat. Jarka:

Někdy v pozdních nočních hodinách se mi zdalo, že usnu, že už nevydržím. Potom krize přešla. Nyní, s odstupem skoro tří měsíců vidím, kolik krásných chvil jsme vlastně prožili. A jsem ráda, že jste nás nenechali spát déle - co všechno bychom nestihli, co všechno by nám zůstalo utajeno... Jana:

Jedine, co mi vadilo, byl nedostatek spanku. Oida:

Rekl bych, že bych docela uvažoval, kdyby aspoň někteří dny /ne denně/, byla třeba po obědě hodina volna, kdyby si každý mohl udělat, co potřebuje. Přiznám se, že jsem dopisy domů psal někdy také ve tři hodiny v noci... Přemek:

Na stále diskutovanou otázku, kde leží míra fyzické zátěže účastníků, se nepodařilo dosud dát uspokojivou, tj. jednoznačnou odpověď. Skutečností je, že účastníci programovou náplňku v oblasti pohybových aktivit, nežádají s vysokým stupněm náročnosti akceptovat. Problémy jsou obvykle následné - únava ve večerních hodinách, zvláště ke konci akce, a z toho plynoucí nižší pozornost při programech, zatážených do večerních hodin. Ukazuje se, že u kategorie dospívajících je potřebných v průměru 7 až 7 a půl hodiny spánku denně. I zde máme navíc na paměť rozdíly tohoto období života - ve vyspělosti, a tedy i ve fyzické zdatnosti. A citlivě reagujeme na stav únavy úpravou programu.

Začala jsem aktivně sportovat. Došlo mi, že je lepší běhat v tělocvičně, než po doktorech. Nevím, co konkrétně mě k tomu dohnalo - ale nebyť Laponice, do soudního dne se budu nudit a vzdychat nad tím, že mám sport zakázaný. Ingrid:

Poznala jsem, že sportovat a vůbec se hybat je straně řádné. Když jsem přijela domů, zjistila jsem, že mi ten pohyb moc chybí. Najednou jsem chtěla běžet. A tak jsem běžela. Lesem, do kopečka a s kopečka, nejprve sama a když přijela kamarádka, tak s ní. A ani po prázdninách jsem se běhání nevzdala. I když je málo času, běhám čtyřikrát týdně. Na 14 dnů jsem musela ze zdravotních důvodů přestat a vidím, jak mi ten pohyb chybí. Jana:

Vrátila jsem se domů ucabrtaná, toužící po posteli. Ale omý! Za půl hodiny po návratu už jsem doma nebyla a to mi vydrželo i po zbyvajících dnech. Jezdila jsem na kole jako divá, celé prázdniny jsem pravidelně běhala a i teď s chutí lamu rekordy. Daša:

Pokud se podíváme na akci z hlediska jejího obsahu, tzn. programu, je POHYB jeho hlavní charakteristikou. Pohyb při hrách, sportech při cvičení, tancích v nejrůznějších

podobách... Zkoušením jsme zjistili, jaký vliv má téměř dvoutýdenní intenzivní rekreační režim na výkonnost účastníků ve třech disciplínách - v jízdě na kole, běhu a plavání. Ve všech případech šlo spíše o trati rychlostní délky: kolo 1000 m, plavání 100 m, běh 500 m. Základní měření proběhlo hned po zahájení akce, srovnávací měření potom poslední den. A výsledky?

Ze 66 měření, jež umožnily srovnání, jich bylo 55 s výsledkem lepším 83%. Ke zlepšení došlo při jízdě na kole u 91 %, u plavání u 81 % a v běhu u 74 % výkonů. Svoji roli mohla hrát skutečnost, že testy proběhly v rychlém sledu za sebou v poradi, jak jsou uvedeny. Co se relativních změn výkonů týká, je zlepšení nás edující:

	cyklistika plavání	běh
chlapci	2,1 %	4,0 %
děvčata	3,5 %	9,8 %

Vliv akce na zvýšení výkonnosti /u sledovaných rychlostních disciplín/ je více než patrný. Přes vskutku intenzivní režim, bez toho, že by se "ladila forma" před srovnávacím měřením, došlo ke zlepšení převážně většiny osobních výkonů. V některých případech dokonce k výraznému, zejména v případě plavání.

Vliv akce na vztah k pohybu zdá se být také patrný - i když zde procento možná nebude tak vysoké... Co ještě dodat? Bude snad potřeba více vybízet účastníky vedomostmi o tom, jak se pohybovat, aby pohyb přinášel radost.

Jsmo přítomni prvním krokem na nelehké cestě zužitkovat to, co účastníkům lipnice, Prázdinnová škola dala. Ale také prvním problémem.

Ukazuje se, že pole, na které středoškola upřel svou pozornost, je především práce s plány - neboť někdy jen zamluvě přináší menší obtíže než v případě řízení činnosti svých vrstevníků. Pokud se dáva touto cestou:

měl by mít neustále na paměti, že ať už se jedná o třídu, školu, SSM či sportovní oddíl - musí být jakákoliv akce anebo činnost prezentována jako NABIDKA.

Jak dlouho absolventům II. běhu, Prázdinn 80 jejich zájem vydrží? Budou mít dostatek podnětů, dalších impulsů? Najde se někdo, kdo jim pomůže při překonávání prvních bází a překážek? Kdo jim předá své zkušenosti? Bude někdo, kdo je soustavně povede? Zavedení se budou dostávat dále jen pomocí velmi obtížně. A jen nejsilnější z nich.

Máme ohromnou chuť dělat, a OV... vychází vstříc. Jádro máme dobré a zatím ujde. Je horší problém. Přibíráme lidi, samozřejmě. Jenže nikdy jsme nechtěli vedoucího. Ale přidal se k nám jeden starší kamarád 24 let, vysokoškolač, který nám fakticky začal vedoucího dělat. Stará se, to je v pořádku. Ale také nám diktuje, co máme dělat. Daša:

Někdy si možná pleteme pojem VĚST, ŘÍDIT, s pojmem VLADNOUT. Proč? Schází nám zkušenosti, schází nám vzory?

Postavili jsme na této akci dospívající několikrát do rolu tvůrců, režisérů, vůdců. Objevily se dva druhy problémů, jež by se daly charakterizovat jako umění VĚST a umění NECHAT SE VĚST.

Cesta k prvnímu mistrovství v umění vest je dlouhá a nesnadná - a vede nejen přes vlastní dovednosti a zážitky, ale především přes vlastní PRAKTICKÉ zkušenosti s vedením. "Umění vest" nemůže být otázkou jednoho, dvou let praxe ve funkci instruktora PO /zvláště, jsou-li všeobecně známé problémy s vedením a vedoucími ve "třídních" oddílech na skupinách při ZŠS/. U této věkové kategorie, ale jiné možnosti nejsou /výjimečně ČSTV/.

Umění nechat se vest. Problém může být způsoben tím, kdo je veden, anebo také kvalitou vedení. V našem případě byla pravda někde uprostřed. Dosavadní zkušenosti ukazují na to, že jen výjimečně bude možné, aby u tohoto typu akce vedli dospívající své vrstevníky. Snad jen v případě 18 - 19letých, jež by - vybaveni určitými dovednostmi, znalostmi a zkušenostmi - vedli studenty nižších ročníků školy. Dospět do tohoto stavu nebude snadné - jde o první krok, překonání prvních nezdárů, hledání vhodného typu lidí, koncepcí činnosti, vytvoření určitého zázemí ve škole, SSM, vytvoření tradice. A jde především o VEDENÍ dospívajících - neboť tento věk je ještě potřebuje, ovšem KVALITATIVNĚ VE ZCELA JINÉ ROVINĚ, než je tomu ve věku dětském.

Pamatujme: vest není totéž, co neomezeně vládnout, diktovat, a nechat se vest by nemělo znamenat se vest slepě, přizpůsobit se, podřídit se. Zvláště u tohoto věku přinese vedení, založené na plném respektování vytvářející se osobnosti dospívající užitek všem stranám.

Na chmelu jsem zkusil dělat s moji třídou zkoušku zavalitosti a test pevné vůle - řekl bych, že měly báječný úspěch. Oida:

U nás na osadě jsem použila hry a závody - všem se to moc líbilo a já připravuji překvapko na další neděle. Ingrid:

Na chmelu jsme uspořádali Pohár tety Kateřiny, Hod vejcem ve dvojici a testy z Peloponézské zkoušky dospělosti... Jana:

Na chmelu jsme získali pátku na softball a snažili se vysvětlit ostatním pravidla. Moc se nám to nedařilo, protože my, jelikož je také dost dobře neovládáme, jsme nebyli schopni je někomu dostatečně vysvětlit. (Eva, Ida)

Zkušenosti z prvních tří ročníků Prázdňinové školy ukazují, že to, co účastníci z Lipnice vyžádali, jsou HRY, především ty jednoduché. Je to opět oříšek pro tvůrce dramaturgie akce - zakomponovat do scénáře akce i ty programy, které mají naději na své reprizování účastníky i za hranami Lipnice. Rozlouknout jej nebude snadné: dát se cestou snadné přenositelnosti programů za každou cenu není řešením, neboť by vedlo ke snížení úrovně Prázdňinové školy. Rozhodně ale bude nutné říci účastníkům, co si mohou dovolit vyžádat z Lipnice - jinak by její pověst mohla utrpět. Zákaz exportu se bude týkat i softballu - pokud se nám nepodaří zaručit, že kvalita vyváženého zboží nespĺní určité parametry. Bude zřejmě nutné říci účastníkům i to, JAK který z programů ve světě co nejvýhodněji prodat. Neblíží se doba, kdy budeme účastníky učit, JAK UČIT ostatní - plavání, sláňování a třeba i softball?

Pionýrské tábory, na které jsem jezdila, se Lipnici navyrovnají nikdy. Ten jeden, který jsem měla nejraději, byl trochu podobný díky lidem, kteří se podíleli na jeho vedení. (Gina)

Účastníci srovnávají lipnický zážitek se svými předchozími zkušenostmi. Přemýšlíme-li o jejich hodnocení v širších souvislostech: to že srovnání dopadá pro PS dobře, vyvolává z určitého pohledu pocit smutku. Ukazuje se, nakolik schází dostatek kvalitních dětských táborů! NEMŮŽE být cílem činnosti PS suplovat pionýrský tábor, ani vytvářet projekt letní akce, která by byla jeho náhradou pro věkovou skupinu dospívajících.

Mohou být vyvolány pochybnosti i na téma dramaturgie akce: jít s náročností dolů? Nejbolavější je to v oblasti, která vyvolala činnost Prázdňinové školy - v oblasti pobytu v přírodě. Zkušenosti ukazují, že praktické dovednosti středoškolačů jsou zde na velice nízké úrovni. Znamená to, že je budeme na Prázdňinové škole učit, jak se kácí souška?

Padla zmínka o projektu středoškolského tábora: není problém shrnout a zpracovat dosavadní zkušenosti ze středoškolských akcí PS. Použije ale někdo tento materiál?

Konfrontace končí. Nebylo jejím cílem přinést vyčerpávající odpovědi na otázky, položené v úvodu: zdá se, že některé z nich vyvolávají spíše otázky další. Radu odpovědí je ale možné nalézt ve výpovědích účastníků II. běhu PRAZDŇIN 80 a v komentáři, který je provází. Nezasvěcenému se může zdát, že výsledky se dostávají pomalu. Roční perioda je ale - ve srovnání s jinými druhy činnosti - dlouhá. A tak na odpovědi, souvisejícími s hledáním receptu na správné středoškolské prázdniny, který by byl k užítí, ku i za hranicemi Prázdňinové školy, musíme ještě počkat. Hledání pokračuje.

V létě 1981 proběhne další (opět dvojí) zkoušení středoškolačů i instruktorů. A po celý tento rok také budeme sledovat dále

odezvu, zrcadlení předchozích lipnických PRAZDŇIN na jejich účastnících, neboť je ještě brzo na to, aby experiment mohl být uzavřen. Dnes, půl roku po skončení III. ročníku PS, se dá říci: jeho dopad na život škol přináší určité výsledky; registrovány jsou vítězství, ale i problémy. Do jaké míry lze např. skutečně ovlivnit život svazové organizace na střední škole v okresním městě, jestliže 80% studentů do školy dojíždí a kolem třetí hodiny odpolední se opět vrací autobusem domů?

Když jsem si doma vše přebírala, myslím, že jsem udělala chybu ve výběru účastníků. S některými to teď bude dost těžké. (Daša)

Účastnický vzorek byl zcela běžný, jaký bychom asi našli na každém gymnáziu na úrovni okresního města. Zkušenosti s ním vyvolávají po dlouhá léta diskutovanou otázku: koho vybrat, aby byl co možná nejvíce naplněn záměr celé Prázdňinové školy? Neměli bychom preferovat v první řadě ty, kteří něco umějí /jsou tedy vybaveni určitými dovednostmi, jež by mohli předávat/, anebo s někým pracují /předpokládáme dovednosti, navíc i zkušenosti s jejich předáváním/. Navíc: oba tyto typy je možné motivovat pro „přenos“ daleko snadněji, než ty, kteří zatím jen tiše sedí v koutku. U těch je naděje, že je Lipnice z koutku vyžene...

Závěrem stručné charakteristiky akce: experiment se dvěma gymnázii Středočeského kraje proběhl za přítomnosti 24 účastníků: 19 jich bylo z těchto škol /12 Benešov, 7 Mladá Boleslav/, zbývajících 5 z jiných středních škol Čech a Moravy /vzhledem k malému zájmu v Mladé Boleslavi/. Průměrný věk - 17 let, pravděpodobně nejnižší v historii Lipnice. Šlo o studenty II. a III. ročníků. Na přípravě experimentu a jeho průběhu se podílelo 5 instruktorů /Ota Holec, Milan Mrugala, Věra Urbanová, Mladost Doucha a Martin Klusáček/, společně se dvěma elvy /Eva Juliáková, Alena Bubancová/. Uskutečnil se na středisku u Lipnice nad Sázavou, v době od 25. července do 7. srpna 1980.

Na lipnické akci si cením toho, že jsem poznala mnoho nových lidí; lidí, kteří dovedou v pravou chvíli podat pomocnou ruku, mnoho kamarádů, kteří nezklamou. A s tím jsem poznala, že i já jsem zavázána: nezklamat je a umět včas jejich pomoc vrátit. Každý měl na Lipnici možnost říci svůj názor, a tak jsem poznala mnoho věcí a myšlenek velice důležitých pro život, nad nimiž jsem dříve vůbec nepřemýšlela. Zvýšila jsem si fyzickou kondici a poznala, jak strašně málo vím, co všechno můžu dokázat. Že dokážu překonat překážky, které se na první pohled zdají nepřekonatelné, že dovedu překonat strach i svou pohodlnost a že k tomu potřebuji především vůli, pevnou vůli... /Jana/

OTA HOLEC (ML, 2/1981)

SE

"... vité, panové, některý sen je tak živý, že si nejste jistý, co se vám zdálo a co ne. No někdy jsou to voloviny, že jo, když vás honí strážník na jezevci, tak ráno jen kroutíte hlavou, ale jsou případy, že vám může být až ouzko. Citíte a prožíváte všechno; citíte jak vám kape pot, bolí vás každé sval a každé kloub, slyšíte, co říkají ostatní, a slyšíte, co říkáte sám, slyšíte muziku a třeba se vám zdá, že vás budí a zdá se vám - teda v tom snu - že jdete spát."

"Jo dejte nám ještě dvě na mně!"

"Ráno vstanete, duši i kšicht podivně zmačkaně, prostěradlo v rohu postele, deku napříč, pyžamo kolem krku, a jste rádi, že to není pravda. Anebo je vám celý den zas trochu lito, protože jste v tom snu hráli velkou roli a dokázali spoustu věcí, co by vás normálně nenapadlo dělat ani ve snu. Můžete třeba ztroskotat na zámořské lodi, lítat vzduchem na provázku, lézt jako moucha po zdi, hrát golf v lese, topit se v bažině, vidět spoustu holek, jak se sápu v noci po skále, můžete brát v kasinu nebo v divadle, kde jste nikdy nebyli, můžete prolést kanálem nebo projít zónu, být hvězdou fotbalového mančafu, redaktorem novin, ředitelem sklady a co já vím, co ještě. Může se vám zdát, že lidi, co se vám zdají, znáte léta; tak dobře se vám ty lidi zdají. Některý jako vodvídavky. Všechno se vám může zdát. Ve snu můžete slyšet svištění vzduchu a cítit náraz na hladinu, když skočíte z výšky, ze které byste se báli i podívat, kdyby to nebyl sen. Nevíte, jestli sen trval minutu nebo čtrnáct dnů. A ráno vás možná trochu zarazí prodřený kalhoty a spousta puchejřů."

- Platím čtyři piva!"

JARDA KRÍŽEK (INTERES 1987)

ORDINUJEME POHYB

(DUCHA I TĚLA)

Dalo by se říci, že máme vcelku jasné a ověřené představy o tom, jakou činností naplnit prázdninový čas dětí školou povinných. Představitost začneme postrádat až tehdy, když se nám z dítky vyklubou jiných nebo když se dcera promění ve slečnu. Na jedné straně je nám jasné, že i v tomto věku se prázdninový čas nějak naplnit musí, na druhé straně nám není jasné čím. Že to zpravidla neví ani naše dítky, to nás rmoutí a naplňuje podezřením. Když nám začnou předkládat své neurčité plány, skládáme se obavami, že pokud jim dáme zelenou, že se osud našich dětí o prázdninách naplní, že dojde k nepravostem či k porušení zákona. Inscenujeme různé přesvědčovací a dorozumívací akce s cílem přemluvit je, aby od nich upustili a výměnou jim nabídneme spoluúčast na naší dovolené. V lepších případech se uchylujeme k nabídkám různých organizací a institucí, které nabízejí pobyt v atraktivním prostředí a slibují zajistit dozor.

Míra použitého přinucení

Otázka dozoru je alifou a omegou počátků rodičovského uvažování o tom, zda přistoupí na ten či onen způsob trávení prázdnin, který je jim ze strany adolescentů předkládán. Přitom není ani tak důležité samo volání po dozoru, jež je pochopitelné a žádoucí, ale forma dozoru.

Pamatujme si: čas adolescentových prázdnin nemůžeme zaplnit primitivní formou dozoru, to jest takovou, jakou jsme uplatňovali v době, kdy se syn nebo dcera zaměstnávali placáním báboviček na pisku, neboť on dospěl do věku, kdy ho už není potřeba „průzkumných letů“, kdy nechce vědět „jak a kudy léhat“, chce prostě jen léhat a zkušenoť si udělat sám. Buďme v tom čase spíše shovívaví, dohlížejme na ten let a pokud se nám jeví jako ztřeštěný či jinak nebezpečný, taktně ho korigujme. Jsme-li dohnáni k radikální změně dráhy letu, pak jen výjimečně trubíme k návratu; spíše přesvědčujeme o výhodách jiných tras, o výhodách mezipřistání, dobré navigace... Jinými slovy: v takových situacích úspěšnost našeho pedagogického působení spočívá zpravidla na míře použitého přinucení.

Bystrý čtenář pochopí, že spíše než klasický dozor, prosazují jeho důstojnou formu — dohled. V dyádě rodič — adolescentní dítě pak na důstojném dohledu musíme trvat, nechceme-li připustit, aby se v rodině zahánzily různé způsoby nedůstojného ověřování skutečnosti, začínající zpravidla odpovídkou telefonního rozhovoru a končící nějakou přepadovou akcí.

Dohled je vlastně tou nejdůstojnější formou dozoru, protože nenafizuje, jen nabádá, upozorňuje na možnosti, varuje, kdežto dozor, ve své klasické formě, nafizuje, nemá po ruce alternativy, zakazuje a to nemá nikdo rád — ani malé dítě, ani adolescent, který prátne po tom, aby se postavil na vlastní nohy.

CAS PRO VÝBOJE

Prázdniny jsou pro adolescenta ideálním obdobím: nabízí se mu změna pobytu, očekávájí ho dosud neznámí lidé, je pravděpodobné, že se bude moci věnovat svým zálibám. My to tušíme a on to ví. Má své představy (málokdy konkrétní) a ty slibují emoce libé — a on se chce jimi „nabíjet“. Pochopitelně, alespoň nějaký čas, bez nás.

Rodiči, který to nechápe, vysvětlují: vaše ratolest se nevyvíjí tím, že ji někdo říká, že se má vyvíjet, ale proto, že se vyvíjet musí. Ona je v období, kdy začíná pracovat na přiměřeném sebe-pojetí, kdy se začíná emancipovat od rodiny, kdy si potřebuje vystavět vztahy se svými vrstevníky. Bylo by bláhové domnívat se, že musíme být u všeho. Nemusíme a ani nemůžeme. Někdy si stačí pamatovat: čím více se tělo táhne, tím více se vzpouzí.

SKUPINOVÝ PROŽITEK

Normální adolescent by měl vyhledávat kolektivní život. Měl by se učít kolektivnímu soužití a intenzivně si pěstovat kolektivní citění. Je to nejenom praktické, osvěžující, poučné, ale i motivující a potřebné. Potřebné pro takový budoucí život, kde pak bude člověk spíše pomocí nežli břemenem a překážkou druhým lidem.

Rodiče by měli své „náctníky“ ke kolektivnímu životu nabádat a zvláště o prázdninách je do něj vhnět. Avšak vhnět by je měli do takových skupin,

kteří jsou nějak orientováni, nějak řízeni. Tedy tam, kde musí vyvíjet nějakou činnost, kde musí zaplatit námahou a úsilím, aby získali cílovou radost.

Vezměme za příklad to, co se prosazuje ve Svazu mládeže již holkou řádku let: jakési osvětlené formy prázdninového dohledu, tedy 10 až 14denní prázdninové pobyty s intenzivním rekreačním režimem. Aktivita tu není vyucována, ale vyvolávána — činností, atmosférou... Program těchto pobytů je až po okraj naplněn nejružnějšími činnostmi: jezdí se na kole, na koni, na různých plavidlech, na kolečkových bruslích, na prkně a s plachtou, slaňuje se, potápí a lasuje, hraje softball, odbíjená, ragby, ale i lacrosse, pěstuje se plavání, běhá se po nejružnějších tratích a na nejružnějších způsob, ale také se tančí a zpívá, přednáší poezie, hraje divadlo, diskutuje, naslouchá... Navzdory námaze, úsilí, vyčerpání, tu účastníci prožívají svůj smetanový čas.

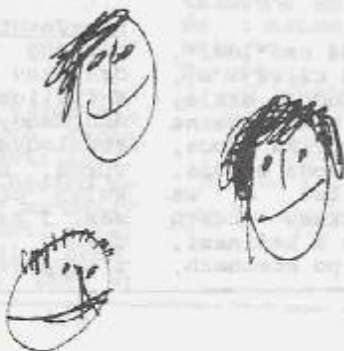
Snad bychom ještě měli podotknout, že jde o chytře zinscenovaný proces zašlechťování a moudření, kterému věvodí hra, o níž je známo, že se v ní zdařile uplatňují všechny složky duševního života — rozum, city, fantazie. Půvab tamějšího životaběhu je v různých krkolomnostech, namáhavých závodech, v situacích, kde adolescenti jsou přesvědčováni o svých schopnostech a neschopnostech, kde jsou zneklidňováni myšlenkami a názory druhých, v prostředí, v němž se všechno odehrává.

Rád bych, kdyby čtenář pochopil, že ti, co dokázali takové projekty vytvořit, mysleli především na to, aby ten prostor byl pro adolescenta obyvatelný. Dnes to není tak samozřejmé. Často nás to nezajímá: táhneme toho svého adolescenta odněkud někam a zapomínáme, co nám už většpověl Jerome Klapka Jerome, že: „mnohým trampotám by se zabránilo, kdyby ti, co táhnou, měli pořád na paměti, že táhnou někoho a často se ohlíželi, aby viděli, jak se tomu, co se veze, daří.“

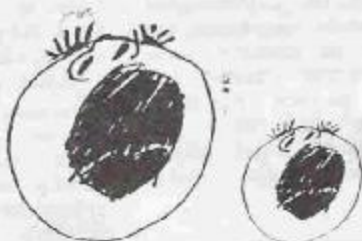
Závěrem jedno poučení a snad i připomenutí: mnohé je věcí taktiky, tedy dovednosti, chcete-li umění, využívat prostředků, které jsou k dispozici k dosažení určitých cílů. „Náctník“ není tak snadno ovlivnitelný. Ovlivnit ho, změnit jeho motivy, nějaké potlačit, zeslabit, jiné podtrhnout či vyvolat, to můžeme pouze nepřímo tím, že uspořádáme komplex vnějších vlivů, jež na něho působí. Prázdniny jsou k tomu tou nejlepší příležitostí.

ALLAN GINTEL
(přetiskáno z časopisu

Děti a my, č. 2/1981

VYBRANÉ LAHŮDKY Z LIPNICKÉHO MENU

Finská stezka

Dnes již tradiční pohybová hra inscenovaná i na mnoha táborech a akcích mimo Prázdninovou školu s lidmi nejrozmanitějšího věku a v nejrozmanitějším prostředí. Je to velký závod jednotlivců nebo štafet na čas po náročné členité trati, s překonáváním přírodních a umělých překážek i vlastního strachu. Běží se, plave se, skáče se, leze se, plazí se ... S dávkou fantazie se dá "Piňák" uvést i na sídlišti.

Taneční maraton

Připomíná-li vám následující hra film Sydneyho Pollacka "Koně se také střelají", pak máte pravdu. Ve hře soutěží 15 i více párů. Vždy po 15-ti minutách tance v místnosti vyběhají páry na 60 - 100 metrový okruh. Běh na okruhu trvá 5 minut a pravidelně se opakuje během celého závodu. V průběhu páté minuty je vyhlášeno poslední kolo na okruhu, které musí páry absolvovat co nejrychleji a včas se dostat zpět na parket, kde závod pokračuje dalším 15-timinutovým tanečním blokem. Poslední dva páry vypadávají ze hry. Vítězi pár, který zůstává na tanečním parketu jako jediný.

Hra na život a na smrt

(nutná účast psychologa)

Velkolepá, málostrukturovaná hra, která se někoho vůbec nedotkne a jiného hluboce zasáhne. Každý si prožije během několika minut nebo hodin celý život, narodí se, vstoupí do Arény života se všemi jejími lidskými momenty (rituál narození, svatby, pohřbu) a záleží jen na něm, jak v ní ten svůj, Osudem vymezený čas využije; pak umírá. Celé dění mají v rukou dva hlavní protagonisté - Osud a Smrt.

Poseidon

To se takhle sejdou večer lidé na "lodi", bavi se, tančí, pijí, večerí a užívají si. Posádka jim podstrojuje, hudba hraje, zábava je v plném proudu - a v tom zhasne světlo, začne hořet, všude stříká voda, loď se potápí. Spěch, panika, voda stoupá. Skupina lidí hledá ve tmě a za stoupajícího napětí a stresu cestu k záchraně. Jsou vedeni vodou a bažinami, musí přelézat po lanech i po stromech,

ručkovat i šplhat, musí překonávat překážky, skákat do vody, plavat - a hlavně si při tom všem musí pomáhat, protože jinak by to nedokázali. Ti nejpomalejší odpadají a k poslední, hrůzu budící překážce, za kterou čeká záchrana se dostanou jenom ti nejodvážnější (nebo jen sobci?).

Konfrontace

Hra, která nám pomůže odhalit sebe sama. V její první části je nejprve navozeno 8-10 hypotetických situací, které účastník zvažuje - přemýšlí, jak by se v daném případě zachoval. Vlastní konfrontace pak spočívá v simulaci podobných situací, ve kterých je hráč postaven před problém konfrontovat svůj původní úsudek s reálným chováním.

Miniškoly

Ucelené programové bloky, ve kterých jsou účastníci během 3-5ti lekcí seznamováni se základy netradičních sportů a různých pohybových aktivit. Jde např. o softbal, horolezectví, orientační běh, aerobic, výjimečně potápění nebo jízda na koni. Získané dovednosti jsou využívány i v dalších programech.

Sociodrama

Komunikativní hra, jejímž prostřednictvím si účastníci vyměňují názory na určité události, problémy, společenské jevy a postoje (úplatky, nevěra, G. Galilei versus G. Bruno...). Přitom se pokouší dosáhnout souhlasnosti v přístupu a vidění diskutovaných věcí. Hra je zahájena otázkou, která staví hráče před dilema zvolit jednu ze dvou vzájemně se vylučujících možností a zaujmout tedy místo ve skupině po levici nebo pravici řidičovo. V průběhu hry může argumentovat, ale i změnit názor a přejít na protější stranu hracího pole. Hra učí ne-li přímo snášlivosti a toleranci, tedy aspoň schopnosti pochopit etické normy, motivy i reálné chování druhých lidí.

Devadesát trojka

Náročný strategický závod 4-5tíclenných družstev, jejichž úkolem je urazit na 6-tikilometrovém silničním okruhu dohromady 93 km. Každý účastník musí absolvovat minimálně 3 okruhy, a to během vpřed, Hoganovým během (pozadu), a na kole, přitom družstvo může mít na trati max. 3 závodníky současně. Po absolvování okruhu musí soutěžící odříznout z připravené kulatiny "talíř". Teprve poté

nastupuje na trať další závodník. Vítězi družstvo, které zvolí optimální taktiku a dokáže využít pravidel a svých schopností k překonání trati v nejkratším čase.

Divadlo

Pojďte si zahrát divadlo! Nebojte se! Vyberte si hru známou nebo vytvořte novou. Rozepište si scénář, vyrobte kulisy, sežente rekvizity. Vymyslejte, fantazii se meze nekladou! Jděte na to vážně, klasicky, nebo vesele, recesně. A pak si zvolte vesničku, přijďte tam, obejděte chalupy, (a MNV), pozvěte lidi večer na náves. Nebojte se - přijdou! Celé rodiny, prababičky i vnuci. A pak vás nebudou chtít pustit, budou vás zvat do chalup a nosit vám vajíčka. Vrátit se takhle o pár desítek let zpátky je tak prosté, tak krásné a tak vděčné. Pojďte si zahrát divadlo!

Prorok lásky

Málo strukturovaná hra, která je stylizací legendy; setkání mladých lidí putujících za proroctvím a budoucnosti jejich vzájemného vztahu. Snaží se podchytit základní morální a estetické normy lidských vztahů, vyjádřit symbol lidské harmonie. Hlavními aktéry jsou koedukované dvojice, jejichž výběr se provádí systémem kladné volby. Hra má 3 dějství: první a třetí tvoří rámcující rituál, oživující legendu a vytvářející poetickou atmosféru. V druhém dějství vyjadřuje dvojice v max. 10-timinutovém vystupu pomocí tance, baletu, dialogu, veršů, zpěvu... vzájemnou sympatii a porozumnění, aby se v závěrečném ceremoniálu od Proroka dozvěděli budoucnost svého vztahu.

Noční obrazy

Moderní společenská hra pro max. 6-tičlenné skupiny, při níž se vnitřní účastník dozví, co si o něm myslí jiní, co si myslí o jiných, zamyslí se, jak se vidí sám a jak vidi ostatní sebe navzájem. Hra začíná tím, že se jednotliví účastníci snaží vystihnout to, jak vidi druhého, co

jím připomíná. Své "obrazy" vyjadřují odpovědi na otázku "Co by to bylo, kdyby to byla ... cesta, krajina, láska" apod. Fantazii a následné konfrontace názorů se meze nekladou. Ve druhém dějství se každý snaží formou určitého vyznání říci, co si myslí o sobě, jak na sebe nahlíží a proč. Poté si hráči navzájem sdělují, proč by

mohli nebo nemohli být přáteli. Vše se odehrává během večera a noci na společně osvětleném místě.

Pořady

Tvoří nedílnou součást programové skladby. Zařazovány jsou převážně do odpoledních a večerních bloků. Účastníci jsou posluchači nebo aktéry. Formy jsou různé: hudebně-poetická pásma, portréty z oblasti literatury a hudby, pořady o divadle, filmu, tanec, pantomima, vzdělávací programy či cykly z dějin i současné kultury, technických, přírodních i společenských věd i historie. Informace o nejzajímavějších jsou archivovány v Bance kulturních a vzdělávacích programů. Některé slouží jako metodická pomůcka při přednáškách pro jiné organizace, nebo jsou reprizovány pro veřejnost v klubech a zájmových organizacích.

Stalker

Hra, do níž smích nepatří. Jedna z nejsilnějších, nejkrásnějších, rozehratelných, ale také na uvedení nejnáročnějších lipnických her posledních let. Smyslem hry je zavedení sondy do vlastního podvědomí. Ponurá krajina, nepříjemné chování Stalkera a denní doba jsou pouze kulisou k výpravě do hlubin vlastního nitra. Hra je příležitostí uvidět se v pravém světle, přiznat si skutečné motivy svého chování, nezdůvodňovat si neúspěchy ještě dřív, než si je přiznáme. Protože jen přes poctivé a nezkreslené vidění sebe sama vede cesta k vlastnímu zdokonalení a růstu. Při hře prožíváme svoji vlastní zpověď, zjišťujeme, že nikdo nemůže být ideální a všichni se potýkáme s problémy vlastní nedokonalosti. Ač nejsme nikdy schopni dospět k naprosté dokonalosti, musíme se o to celý život snažit. Při Strugačti ve svém Pikniku u cesty zobrazili Stalkery jedinečným způsobem. Instruktor coby Stalker vychází časně ráno, často za tmy, aby odvedl skupinu pěti odvážlivců do "zóny". Je to hluvt, ale silná osobnost. Jeho chování je pohrdavé a přezíravé. Během cesty, úměrně s tím, jak se skupina stimuluje, ubývá i jeho hluvtatských projevů. Provádí skupinu zónou, sam první překonává překážky. Na ponurých místech Stalker usedá, odpočívá a nenásilně otevírá diskusi. Atmosféra je dusná, napjatá, obnažující. Jeho vlastní příspěvky určují kalibr upřímnosti. Mluví se o tom, kdy se kdo naposledy cítil opravdu šťasten, jaký má mindrak, kdy byl sám sebou nejvíce zhnusen. Do zóny vstupuje každý se svým tajným přáním a ví, že v samém nitru zóny padá proud vody, který má nejvyšší cenu a může jeho přání splnit.

WESSEX

ACADEMY

ARELE - FELCO

Učíte se anglicky? Máte pocit, že postupujete příliš pomalu? Máte problémy s porozuměním mluvené řeči? Zdá se vám, že vaše studium není příliš intenzivní a efektivní? Domníváte se, že používáte spíše CzenGLISH než English?

Zaručeným lékem na podobné neshody při studiu angličtiny je pobyt ve Velké Británii - ne však kdekoli, ale ve škole zaměřené na výuku zahraničních studentů.

Takových škol a kolejí jsou v Británii stovky, jejich inzeráty najdete nejen v mnoha anglických novinách a časopisech, ale už i v tisku domácím. Jak ale zjistit, která škola je ta pravá, opravdu kvalitní a zároveň ne nejdražší ze všech? - Ušetříme vám starosti i čas - nabídneme vám sprostředkování studijního pobytu ve Wessex Academy v Poole - Bournemouth - ve škole s vynikající reputací, v kursech, jejichž ceny jsou nižší než ve většině ostatních škol, v krásném prostředí na jižním pobřeží Anglie, ve hrabství Dorset, přibližně 100 mil jihozápadně od Londýna.

Wessex Academy byla založena v roce 1972 a od roku 1976 až dodnes je Britskou radou řazena do nejvyšší kategorie A, jež je přiznávána jen školám s vynikající úrovní výuky angličtiny. Kursy vedené učiteli s nejvyšší kvalifikací jsou zaměřeny především na rozvoj komunikačních schopností (tedy mluvení a porozumění slyšenému), ale neopomíjí se ani čtení a psaní. Každý student je ubytován v anglické rodině a je tedy nucen používat angličtinu neustále a už od prvního okamžiku pobytu v Poole - Bournemouth. Průměrný počet studentů ve třídě je 10-12. Výuka neprobíhá jen v budově školy, ale pokračuje i při dalších aktivitách školou organizovaných: na výletech, zájezdech, exkurzích, při sportu i návštěvách divadel a kulturních podniků.

Škola je v provozu po celý kalendářní rok a nabízí pestrou škálu kursů pro studenty všech pokročilostí, v trvání od 2 do 24 týdnů. Vybrat si můžete z těchto typů kursů:

HLAVNÍ KURS

8 týdnů, probíhá celoročně, 15 hodin výuky týdně + možnost výběru doplňkových seminářů (např. překlad, angl. literatura, redie, konverzace, obchodní a vědecká angličtina...)

Úroveň: od začátečnické po pokročilou

KRÁTKÝ HLAVNÍ KURS

4 týdny, celoroční

Úroveň: buď začátečnická, nebo pokročilá

ZKUSĚBNÍ KURS

Připravují k několika typům zkoušek z anglického jazyka, především pro

- Cambridge First Certificate in English (16 týdnů, vyžadována je střední pokročilost) a
- Cambridge Certificate of Proficiency in English (24 týdnů, pro pokročilé studenty)

KURSY INTENZIVNÍ KURS

Minimum 2 týdny, maximum 4, celoroční s výjimkou července a srpna

Intenzivní výuka probíhá 5 dnů v týdnu dopoledne i odpoledne

Úroveň: střední pokročilost

LETNÍ KURS

Min. 2, max. 9 týdnů, červenec a srpen, výuka 5 dopolední nebo odpolední v týdnu

Úroveň: od začátečnické po pokročilou

VELIKONOČNÍ KURS

Min. 2, max. 4 týdny, výuka 5 x týdně dopoledne nebo odpoledne

Úroveň: od začátečnické po pokročilou

Dolní věková hranice pro všechny kursy je 16, u letních a velikonočních kursů 14 let.

Ve škole je knihovna, televize, čítárna, kavárna i dobře vybavená jazyková laboratoř, v níž mohou studenti pracovat i individuálně, ve volném čase.

Škola zajišťuje ubytování v rodinách. Poznate tedy anglický rodinný život a zároveň budete mít možnost zdokonalovat se v anglické konverzaci i mimo vyučování, vlastně neustále.

A co ve volném čase? Možností je plno: škola patří tenisové kurty, ve městě Poole - Bournemouth je několik plaveckých bazénů, golfových hřišť, sportovních hal a především několik kilometrů krásných pláží. Během letních prázdnin se na organizaci sportovního programu studentů podílejí i místní sportovní kluby - nabízejí windsurfing, rybolov na moři, vodní lyžování, jachty, jízdu na koních... Na víkendy jsou připraveny výlety a zájezdy do okolí blízkého i do míst vzdálenějších (Skotsko, Wales), na všední dny pak večírky, návštěvy divadel, kin a diskotek.

Pestrá nabídka a volnost se však týká jen volného času. Ve vyučování sice vládne přátelská atmosféra, ale přísně se vyžaduje včasná docházka bez absencí, intenzivní studium a výhradní používání angličtiny (každý, kdo je "přistihán" při používání svého rodného jazyka, musí zaplatit malou pokutu, která se odesílá na dětský charitativní fond v Indii).

Ceny jednotlivých kursů si snadno vypočtete z příložené tabulky (u všech typů kursů se navíc platí jednotné zápisné 5 liber), druhá tabulka podává přehled o termínech v roce 1991.

Zastupováním Wessex Academy v Československu byla pověřena Prázdňinová škola Lipnice. Máte-li vskutku vážný zájem se některého kursu ve Wessex Academy zúčastnit, napište nám. Obratem vám zašleme přílošku a informační brožuru, v níž najdete další pokyny, podrobnosti a zajímavosti o škole samotné i o městě Poole - Bournemouth.

Naše adresa je:

Prázdňinová škola Lipnice "WESSEX"
p.o. box 280
Jindřichská 14
111 21 Praha 1

Vsaďte na kvalitu a tradici - vsaďte na Wessex Academy!

PRÁZDŇINOVÁ ŠKOLA LIPNICE
METODICKÉ A ŠKOLNÍ CENTRUM PRO VÝUKU V PŘÍRODĚ
VACATION SCHOOL LIPNICE
METHODIC AND TRAINING CENTER FOR OUTDOOR EDUCATION

pokračování ze str. 9

Jestli existuje nějaký velký duch Lipnice, je podle mého názoru ve Vaší vnitřní svobodě. Berete tuto svoji práci jako krásné potěšení, jako možnost najít svoji osobní identitu - ne jako práci, která se musí vykonat.

Jak toto vše bude vypadat v budoucnosti? Do jaké míry jste schopni zachovat si kladného ducha z minulosti? Jak si zachováte to, co bylo dobré v kombinaci s tím, co bude lepší v budoucnosti? Dokážete se vyrovnat s velkými problémy, které přicházejí do života dětí a studentů, se kterými pracujete? Za několik roků se i na Vás projeví ty stejné negativní symptomy, které jsou normální v dnešní západní společnosti. Budete úspěšní ve vývoji nových metod a "zkušenostních tréninků", které by ochránily Vaše účastníky od pádu do těch velkých propastí, které jsou příznačné pro mládež v západních krajinách? Adaptování se na západní poměry je nevyhnutelné, ale buďte opatrní! Jestli zachováte ducha, kterého na Lipnici již delší čas cítím, jste na nejlepší cestě, jak být výborným příkladem pro všechny účastníky, se kterými budete pracovat. Nikdy nezapomínejte:

krok z dětství do života dospělého je velmi těžký pro všechny mladé na celém světě. Je to "uvítací rituál" a jako takový platí pro všechny společnosti a komunity v průběhu celého lidského vývoje.

Všichni mladí prošli tímto rituálem tak, že šli zpět do přírody a žili tam v malých skupinách nebo dokonce "solo". Moderní výchova v přírodě je velmi podobná tomuto "uvítacímu rituálu". Mladí se v průběhu procesu (z dítěte na dospělého) ocitají ve velmi zvláštní a těžké situaci: potřebují Vaši pomoc, jako pomoc od zkušených "dospělých". Vaše příklady je navigují k nalezení vlastní individuality, osobní identity - tak, jako jste Vy našli svoji identitu ve své lipnické rodině. Jste zodpovědní za to, co je možné v budoucím Československu!

Srdečně zdraví

Váš Dieter

Brno, 6. září 1990

Autorem dopisu Prázdninové skole je Dieter May, bývalý ředitel střediska Outward Bound v Berchtesgaden/SRN.

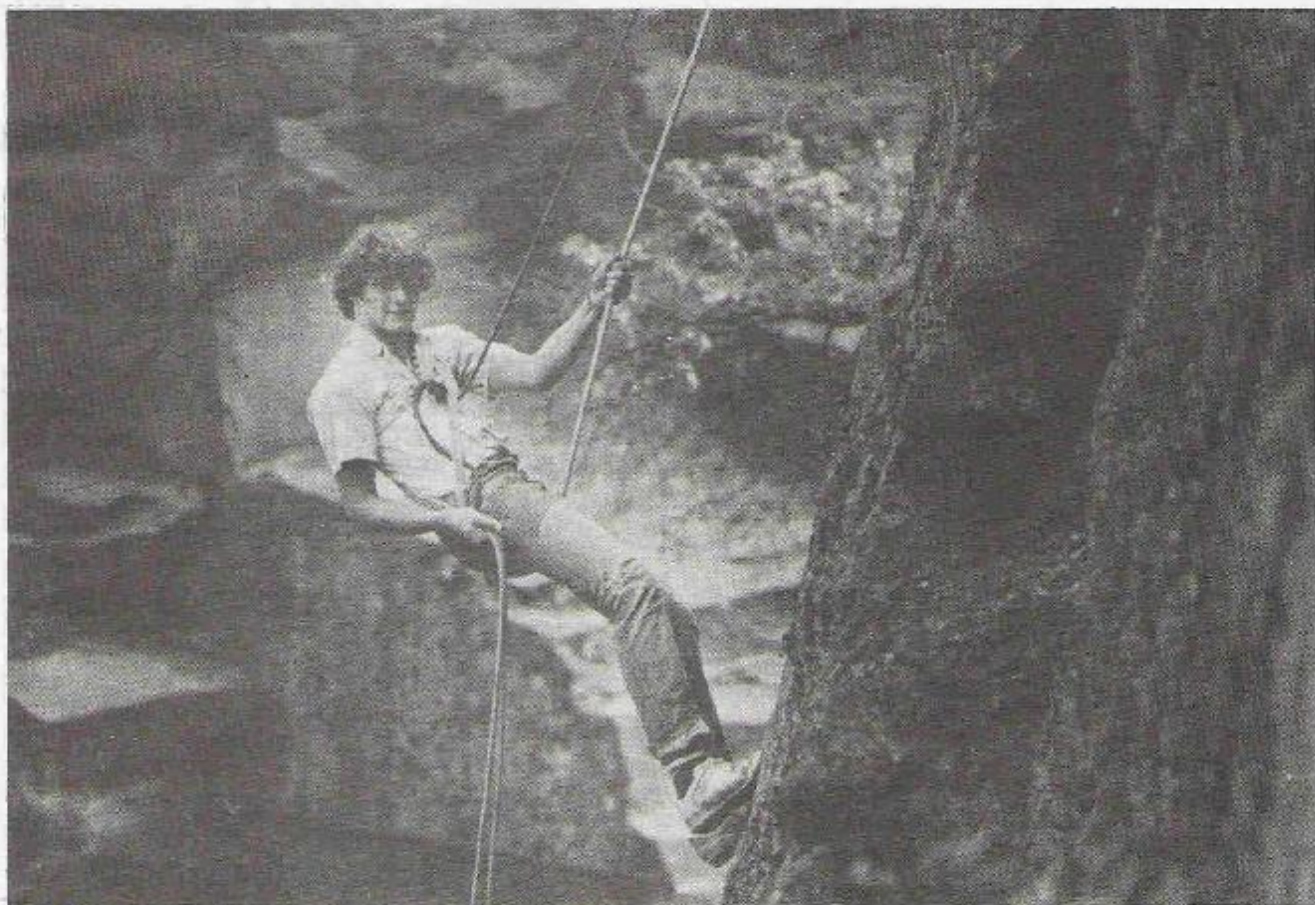

FOTO : Jan ŠILPOCH

STATUT PRÁZDNINOVÉ ŠKOLY

Čl.1 Základní ustanovení

- 1) Název organizace - Prázdninová škola Lipnice [dále PŠ].
- 2) PŠ je zájmové občanské sdružení.
- 3) Sídlem PŠ je Praha.
- 4) PŠ svoji činnost provozuje na celém území ČSFR.
- 5) PŠ je:
 - samostatné zájmové občanské sdružení a právní subjektivitou
 - nezisková organizace, všechny své případné zisky opět investuje do své činnosti (Čl.2,3)
 - nezávislá na jakémkoliv politické straně
 - ekonomicky samostatná
- 6) Cílem působení PŠ je podpora moderního pojetí vztahu člověka, společnosti a přírody. Zaměřuje se na člověka jako tvůrce lidské kultury a snaží se kompenzovat negativní vlivy života v industriální společnosti. K realizaci svých cílů používá specifických metod výchovy v přírodě, tan. využívá přírodního prostředí ke kombinaci aktivní rekreace a výchovným působením.
- 7) Činnost PŠ je určena všem organizacím (zejména mládežnickým) a všem lidem bez ohledu na sociální původ, vzdělání, rasu, vyznání, barvu pleti atd.

Čl.2 Program PŠ

- 1) PŠ realizuje a propaguje komplexní moderní pojetou výchovu v přírodě. Využívá zvláštností přírodního prostředí, vzdělávacích, uměleckých, tělocvičných, herních a jiných aktivit. Výchovné působení je organizováno tak, aby se účastníci akcí PŠ dostávali do různých náročných situací, které prověřují a rozvíjejí jejich tvořivý potenciál, fyzickou zdatnost, vedou k překonání sebe sama a zároveň poskytnou maximum zkušeností a aktivních prožitků.
- 2) PŠ vede účastníky k chápání přírody jako celoživotního zdroje podnětů a jako základního životního prostředí člověka. Člověk v něm žije, je jeho součástí a jenom zde může rozvíjet své schopnosti a uspokojovat své potřeby.
- 3) PŠ vede účastníky k tomu, aby se sami dokázali orientovat ve společenském, politickém a kulturním dění, aby byli schopni vytvořit si perspektivní životní program.
- 4) PŠ prosazuje myšlenku, že produktivní využívání volného času je vhodným prostředkem seberealizace a osobního rozvoje.
- 5) K základním výchovným cílům patří:
 - inspirovat k aktivnímu a produktivnímu životnímu stylu
 - podněcovat k samostatné a sebevzdělávání
 - podporovat tvořivé uplatnění schopností každého jedince
 - zvyšovat celkovou kulturnost
 - rozvíjet samostatnost a smysl pro spolupráci
 - zvyšovat dovednosti sociálních dovedností
 - podněcovat společenskou angažovanost
 - probouzet potřebu udržovat a rozvíjet tělesnou a duševní kondici
- 6) Výchovné působení PŠ nepředstavuje souhra pouček a návodů, ale je inspirací, nabídkou podnětů a cest.

Čl.3 Formy činnosti PŠ

- 1) Pro realizaci svého programu (Čl.2) PŠ zejména:
 - a) organizuje kurzy a semináře
 - b) vydává:
 - metodické materiály z oblasti výchovy v přírodě
 - katalogy a popis ber a dalších programů
 - propagační materiály
 - populární a odborné publikace pro širokou veřejnost
 - c) provádí metodickou činnost a pomáhá jiným organizacím při zajišťování akcí z oblasti výchovy v přírodě a podob.
 - d) poskytuje další služby v oblasti volného času a výchovy v přírodě.
 - e) zajišťuje činnost konsultačního střediska PŠ v oblasti trávení volného času a výchovy v přírodě
 - f) organizuje školení a vzdělávání instruktorů a vedoucích akcí jiných organizací a kroužků
- 2) K vytvoření potřebných zdrojů:
 - a) provozuje drobné doplňkové hospodářské a obchodní činnosti, zejména v souvislosti s ostatními aktivitami
 - b) pořádá další, zejména vzdělávací a propagační akce pro veřejnost (např. výklus odborných diskusí, organizování klubů pro učňovskou mládež, netradiční zábavy atp.)
 - c) poskytuje kontakty a informace o zahraničních organizacích zabývajících se výchovou v přírodě.

Čl.4 Členství v PŠ

- 1) Členem PŠ se může stát každý člověk, který dosáhl 16 let a souhlasí s jejím programem (Čl. 2). O přijetí a případně o vyloučení člena rozhoduje vedení PŠ.
- 2) Členové PŠ mohou získat dva stupně kvalifikace:
 - a) Instruktor PŠ: Instruktor PŠ se stává absolventi IX PŠ a další členové PŠ, kterým na základě jiné kvalifikace tento kvalifikační stupeň přizná vedení PŠ.
 - b) Organizátor PŠ: Organizátor PŠ se stává její členové po složení odborné zkoušky (její podmínky stanoví pedagogická rada), kteří se připravují na instruktorský kurz PŠ.

- 3) Každý člen může na základě vlastního rozhodnutí s PŠ vystoupit. O vyloučení člena PŠ rozhoduje vedení PŠ zejména při vědomém poškození zájmů PŠ nebo jiná zvlášť závažná nebo opatrná méně závažná porušení povinností člena PŠ.
- 4) Instruktoři a organizátoři PŠ tvoří Instruktorový sbor PŠ.

Čl.5 Základní práva a povinnosti členů PŠ

- 1) Práva člena PŠ:
 - navrhnout kandidáty a kandidovat do orgánů PŠ
 - využívat k činnosti v PŠ její majetek a zařízení
 - dostávat "instruktorskou poštu" (aktuální informace) a další metodické a vzdělávací materiály týkající se činnosti PŠ
 - být přítomen na jednání orgánů, které hodnotí jeho činnost
 - být pravidelně seznáván s hodnocením činnosti ostatních členů PŠ
 - na základě vlastního rozhodnutí vystoupit z PŠ
- 2) Povinnosti člena PŠ:
 - aktivně se podílet na naplňování programu PŠ
 - svou chováním a prací propagovat věhlasné hodnoty, humanismus a přátelství mezi lidmi celého světa
 - platit stanované členské příspěvky

Čl.6 Organizační struktura PŠ

- 1) Organizační struktura PŠ vychází z potřeby vysoké odborné kvality práce PŠ a operativnosti jejího řízení. Orgány PŠ jsou usnadňující a přitom nezávislé na politické stráně.
- 2) Činnost PŠ řídí vedení PŠ, které se zabývá řešením otázek koncepčních, organizačních, hospodářských, právních a dalších otázkami činnosti a vzdělávání instruktorského sboru PŠ a problematikou spolupráce s dalšími, zejména mládežnickými organizacemi.
- 3) Předsedu vedení PŠ volí a odvolává Instruktorový sbor PŠ.
- 4) Členy vedení PŠ jsou podle potřeby předseda vedení PŠ po schválení Instruktorovým sborem PŠ. Členem vedení PŠ je automaticky ze své funkce předseda pedagogické rady.
- 5) Odbornou úroveň PŠ zajišťuje pedagogická rada PŠ (PR), která se zabývá zejména obsahovým zaměřením jednotlivých kurzů a seminářů PŠ.
- 6) Provozuje a řídí činnost PŠ zajišťuje výkonný sekretariát PŠ složený z profesionálních a dobrovolných pracovníků. Tito pracovníci mohou a nemusí být členy PŠ. O přijetí do výkonného sekretariátu rozhoduje vedení PŠ (zejména na základě konkursu).
- 7) Nejvyšším orgánem PŠ je soustředění členů PŠ, které se schází pravidelně jednou za rok. Na tomto soustředění je volen předseda vedení PŠ a předseda pedagogické rady a rozhodovány další základní otázky vývoje PŠ.
- 8) Činnost PŠ je zajišťována relativně trvalými, ale zejména dočasnými týmy sestavenými pro realizaci dílčích úkolů. Své spolupracovníky si vedoucí tým vybírá zcela samostatně.
- 9) V orgánech PŠ je při rozhodování o jednotlivých otázkách uplatňován většinový princip. Předseda vedení PŠ a předseda pedagogické rady mají ve svých orgánech právo veta, tzn., že mohou zrušit rozhodnutí některého z členů svého orgánu nebo rozhodnutí orgánu jako celku. Toto právo veta může orgán přehlasovat rozhodnutím nejmenší třídrtinové většiny přítomných členů, přičemž předseda i příslušný orgán si mohou vyžádat konečné rozhodnutí Instruktorového sboru formou referenda.

Čl.7 Majetek a hospodaření PŠ

- 1) PŠ je ekonomicky samostatná. Vzhledem k tomu, že je neziskovou organizací s celospolečensky prospěšnou činností, podílí se na čerpání prostředků poskytovaných státem na mládežnické hnutí. Současně přijímá další dotace a subvence na svou činnost, zejména na základě společenské objednávky.
- 2) PŠ má jako celek právní subjektivitu. O finančních prostředcích a majetku PŠ rozhoduje vedení PŠ. Právně rozhodovat o řešení zejména operativních úkolů může předseda na výkonný sekretariát PŠ.

Čl.8 Kontrolní a revizní orgány

Kontrolu hospodaření a revizní činnost v PŠ provádí revizní komise, volená z členů PŠ.

Čl.9 Závěrečné ustanovení

- 1) Změny statutu PŠ může provést pouze Instruktorový sbor PŠ během pravidelného soustředění členů PŠ a to nadpoloviční většinou všech přítomných členů, tzn. Instruktorů a organizátorů.
- 2) O zrušení, rozdělání, sloučení nebo splynutí sdružení rozhoduje nadpoloviční většina všech členů PŠ na svém soustředění.

Projednáno a schváleno na soustředění Instruktorového sboru Prázdninové školy Lipnice v Dokanech dne 9. prosince 1990